

GEORGII TRABEZVNTII DE ARTIFICIO CI
CERONIANAE ORATIONIS. PRO QUINTO
LIGARIO AD VICTORINVM FELTRENSEM.

PRÆFATIO.

PETISTI A ME SÆPIVS VICTORINE
pater ut nōnullas orationes Ciceronis ita exponerē:
ut qua quidq; ratiōe dictum sit: quo artificio dispo
situm: unde inuētum facile possit itelligi: ac ad ean
dem rem suscipiendam nō solum auctoritate tua: que maximi
semper fuit apud me pōderis: uerū etiā p̄cibus ac rationibus ad
ducere conatus. Ego uero quāuis oīa uera esse concederem: que
abs te afferebātur: utilissimā hanc rem & p̄sentibus & posteris
futuram: gratissimā tibi ceterisq; amicis: mihi quoq; ipsi hone
stissimam. recusauī tamē ad hūc usq; diem restitiq; tibi amicissi
mo atq; de me optime merito: Tam arduę rei difficultate deter
ritus. nam ut dicendi facultas ceteris liberalibus artibus lōge dif
ficilior est: nullusq; eam nisi maximo atq; diuino ingenio sum
ma ac diutina industria consecutus est: sic quo artificio usus sit
in orationibus disponēdis orator magis arduū est excogitatu
mea sentētia: q̄ aut de natura: aut de magnitudine: aut de nūeris
disputare: que res inde patet q̄ maximis quondam ingeniis: his
studis potissimū occupatis assiduo declamandi usu adhibito
paucissimos e pluribus imo pene singulos singulis etatibus tole
randos: quos uero oratoris noīe dignos putes: uix duos Demo
sthenem & Ciceronē legimus. q̄ ipsarum natura rerum ita fieri
altius aperiēdū est. Etenī in omnibus studiis quecūq; ab īgenio
hūano uel alieniora fluxu cōtinuo uel altiora eternitate stabilita
sunt: ea non ita facile consequi possum⁹: que admodū si animis
nostris congruerēt: qualia ea uident: que mathematica nūcupan
tur. Fluxus enī rerū & instabilitas quāto maior est: tanto magis
ebetia solet latere ingenia. Nihil porro ciuilibus negotiis hoc
est humanis rebus imbecillius infirmiusq; esse: si quis etiā in uni
uersum considerat nemo unquā dubitabit. sed oratori etiā acci
dit ut rem in suo genere labilē nihil aut parū cōsideret. sed huic
se semper accomodet causę. quare necesse ē ut quāto res ciuiles
lubrices magis atq; instabiles ceterisq; omnib⁹ sunt: tāto dicēdi

cōmoditas quā oratoriā artē appellamus: difficiliōr ceteris atq; īcertior sit. Neq; enī ut medicus ex his quę de hoīe dicūt: ea sub intelligit huic hoī medeat: sic orator a cō. oribus ī singula dedu- ctis p̄ceptis bñ agere cām pōt. Verū tanta ē causarū uarietas re rūq; būanarū cōtinua quędā atq; quotidiana mutatio: ut si pau lo difficiliōrē causam bñ actā aīo diligentius uoluas: non artis illā p̄ceptōibus: sed p̄ illā artis p̄cepta: p̄cipere uidearis. neq; id iūria. Vt enī nouę quędā & īaudite uarietate circumstātiarū crū pūt cause: Sic opus ē oratori: si bñ acturus ē nouā atq; difficilez causaz: nō ab iis quę uiderit aut audierit: sed ab iis quę rerū natu- ra flagitat cūcta inueniat. pronūciet. eloquat. disponat. qđ tamē facere nō poterit: nisi natus ad id & arte acutior: & exercitatione uelocior sit ad hęc excogitāda. qđ si diuina res ē fundare āplifi- care tutari ciuitates. populos. regna. nō erat profecto diuinitus ea res cui? hoc p̄priū ē uulgo proponēda: sed summo labore sū maq; īdustria: non mediocri t̄pis spacio cōpanda: ut uel optimi solū adipiscerēt: uel qui adipisci student īdustria ipsa dicēdi me- liores redderēt. Sic futuz: ut uel ab optimis uel a melioribus rez- publicarū gubernacula tenerētur: quāuis etiā ī hac re: ut ui ceteris pene oībus naturā ducē penitus negligamus: loquacesq; hoīes ac audaces oratores appellem⁹. unde accidit ut q̄cūq; uel īcōmoda uel detrimēta īpiti dicēdi simul & excogitādi garruli hoīes reb⁹ iūexerūt: ea oīa in oratōis hāc artificiosam copiā inique cōgerāt quę res me mouit iam pridē nō nihil ut sis de arte ipa cōscribere qđ qui recte sequerēt nō longe a maiorū deessent dicēdi copia. Nūc uero tu ad maiora impellis: quę ut dixi ego semp ipsius rei difficultate deterritus refugiebā. Na; ut multo facilius ē de arte loqui q̄ ex arte dicere: sicq; alii cōscripserūt in locos certos dedu- cere: quib⁹ illi nixi sempiternas cōdidere oratōes: dispōnēq; oēz ac elocutionē ostendere: tanto difficilius ego iudico q̄ si ex arte dicas: q̄to patior quisq; ē sua edere q̄ aliena occultata p̄fertī oīq; artificio abdita ī mediū protrahere: p̄fertī cū nobis nihil auxilio sit. Nec enī possumus ut in aristotelicis uulgo fieri solet e turba eorū qui h̄ pri⁹ fecerūt quicq; colligere. quippe cū nullus doctior ausus sit: nec ī priscis qdē ac melioribus illis sēculis alieni aī arti- ficiū ī re tā lubrica cogitatū exponere. Nec enī ut ī phycis ipsa

natura rerū stabiliſ ac firma ad itelligentiā nos pōt ſcriptorū de
 ducere. Pręterea niſi totā orōe; ſic teneas: ut oēs ſuos anfractus
 quaſi prę oculis hęas: qua ſit arte cōpolita nūq̄ p̄cipies. cūcta ue
 ro ſimul ap̄prehendere: ut oratori qui cām agit difficillimū: ſic ei
 qui alieni animi cogitata cōſiderat pene ip̄oſſibile. quibus oībus
 cę accedit q̄ hęc res ignoratię ip̄ſi? cauſę tegit & minuta historia
 plerūq; idiget. quę cū nos effugiat: ut uaticinari multa cogit. ſic
 latiores iudicis aperit cāpos: quibus ego anſas p̄bere malui q̄ tibi
 me ipſum cui debeo q̄cū negare. Accipies igit̄ opus tuū poti⁹ q̄
 meū. tibi enī qui iuſſiſti ſi qd boni dicemus laus oīs attribuēda
 ſin ut gręce dicit̄ iure ipſe qui tātā rē ſemp̄ recuſauit:
 neq; nūc niſi iuſſus ſuſcepi ueniā a legētibus ip̄etrabo. Sed iā ad
 rem ueniā: daboq; operā abūde magis ac dilucide q̄ grauiter: aut
 breuiter dicere. Nō enī ut me oſtentē: ſed ut proficere ī hac re uo
 lentibus aliqd tuo hortatu cōferā: hęc edere cōſtitui. Primū igit̄
 argumētū orōnis pro. Q. Ligario paucis exponā. Deīde ſtatus
 rōnē aperiā. poſtremo ad ſingula deſcēdā: & inuētioīs diſpōnis
 elocutioīs artificiū ex abditiſ diuini oratoris ſenſibus protractū
 quātū in me ſitū ē tibi cęterisq; proponā. ¶ Argumentum.

Quintus Ligarius cū eēt adhuc nulla belli ciuiliſ ſuſpitiō.
 Legatus in africā profectus a cōſidio cōſule īde decedēte
 propter uirtutē ſuā prouicię inuitus proficiēt: interī bellū exarſit.
 q̄ cū in africa eēt auditū: querebāt aliquē ducē bello qui ibi erāt
 Cū Ligarius domū ſpectans atq; ad ſuos p̄perās nullo ſe īplica
 ri negotio paſſus ē. P. de hinc Actius Varrus p̄tor interuenit: q̄
 cupiditate arripuit imperiū. itaq; Ligarius q̄ omne tale negotiū
 cuperet effugere ei⁹ aduētū acceuit. Interea Tubero a ſenatu in
 prouiciā miſſus: & a. L. prohibiti⁹ accedere: ī Theſſaliā ad pom.
 rediit. Et poſt bella ciuilia ad cęſarē qui tūc rēpu. tenebat. ligariū
 accuſat cōmotus q̄ nōnullos de ipſo deſp̄cari ſenſiſſet: defendit
 Cicero. ¶ Genus iudiciale ē ¶ Status qui ſint apertius patebit. ſi
 qm̄ figura orōni iēſt: de ductu ei⁹ prius dicamus. nā qm̄ figu
 ratus ē ductus niſi figurā itelligamus. fruſtra ſtatū quęrimus q̄
 ex figurę qualitate conſurgit ¶ Ad hęc duplex ductus uno ſtatu
 agi nō pōt. hic uero duplex ē rectus & p̄ diſſimulationē ſubie
 ctionis. placet ei⁹ diſſimulationē: quę p̄ figurā ſuſcipit̄. figurā

a z

appellare. Rectū appellam⁹ ductū simplicē: cū id agim⁹ qd' uo-
 lumus absq; simulatiōe. per subiectionē uero ductū figuratū di-
 cimus: cū ex eo qd' dicit q' uolumus subapparet: & tñ eius causa
 dicere non uidemur quē Tuberoni in illa orōne adhibitū nemo
 unq; q' quō hic agit Cicero recte intelligit. Dubitabit. nā & si ple-
 rūq; alterius aduersariorū orōne nō hēamus: ab altera tñ si non
 sumus nescii quibus rebus in unaquaq; causa tā accusatio q̄ defē-
 sio pagit: id subintelligere possumus. Verū hęc cā nec potuiss;
 quidē agi: si qd' multi putāt ī africa fuisse. L. tātūmō accusator ī
 tēdisset. q' si aduersus Cēsarem addas: quāuis aliqd afferre uide-
 aris nō tñ oīo uulnerasti: qm̄ oēs fere Pōpeianos etiā illos princi-
 pes gerēdi belli saluos Cēsar uoluit: & Ligariū seruare uoluisset
 cui⁹ duo fratres Cēsarē sequebant: & qd' maximū ē tuberoni cā
 nō consistit. Equale nāq; fit. & equale atrox. nimiū atq; uehemēs
 ī Tuberonē: Nec uero credēdū ē. aut tuberōes sic amētes fuisse
 ac oīm rerū inextptos ut tāq; infantes sine cā orarēt. Nec si ibi fe-
 cissent: Cēsar eos audire potuisset: cui tñ Tuberonēs psuasisse
 fert: adeo ut Ligarius defendi posse nō uideret. Ciceronē tñ uo-
 luisset audire qm̄ magno tēporū itervallo tātū orōne nō audiuit
 quare patet nō recte totā cā; egisse Tuberonē: sed recto ductui
 figuratā subiectionē. **V**erū qm̄ ut ī quarto nobis dictū ē. qnq;
 sunt ductus. rectus. simulatus. cōtrarius. obliquus. & subiectionē;
 Breuiter hic tāgēdū cēseo ūde ipsos ueniamur. Accusatoris igit
 ductū ex itētionē cognosces. nā si recte qd' intēdit: id solū agit
 simplex ē. Rectus qdē si qd' agit ita uelit ut nihil ulter⁹ exopt;
 Simulatus si qcq; etiā aliud uelit: qd' apire nō iuuat. Contrarius
 oppositā intētionē. hēt enī qd' uolumus: & si ad cōtrariū aliqd
 afferēt: qd' uolūtātē nostrā nō denudet: sed ei cōueniat: & intētio-
 nem infingat obliqu⁹ appellat. p subiectionē uero ductus tūc fit
 cū aut parū tutū ē: aut turpe apte intēdere: qre necesse ē qm̄ nulla
 cōsistit cā: nisi qd' itēdit ab accusatore expressius q̄ figura patiē-
 proponat. īuenire aliqd qd' tuto ac honeste intēdi possit. cui qd'
 uere itēdimus subiiciat. At accusatoris qdē ductus sic ab ipsa ī-
 tētionē diuidatur. Defensoris uero a depulsionē si rectus ē. sin-
 minus a rōne depulsionis emergit. Verū h⁹ rōnis duct⁹ accusa-
 toris ductū secutus ē: qd' nō semp necesse ē. plerūq; ei defensor

nō eodē mō dicit quo accusator egit. qm̄ ergo Ciceronē accusa-
toris ductū p̄ dissimulatōnē sequi: eūq; duplicē fuisse opīamur
ut quō agat hic Cicero facilius habeat. accusatoris itentiones po-
namus: quas tot numero necesse ē: quot sunt q̄stiones uel duct?

INā intētionū numerus nō statuū sed q̄stionū ac ductuū nume-
rū sequit̄. Simulata ergo itētio Tiberonis i recto ductu: ut a de-
fenōris oīoe possumus elicere hęc fuit. In africa cesar aduersus
te Ligarius fuit: que (ut diximus) & apud Cesarē parū firma intē-
tio: & ipsi Tiberoni consistere nō poterat: q̄ i uel eodē uel i ma-
iore fuisset criē. Vera in figura p̄ subiectionē hęc. repulit nos tra-
dituros tibi Africā: ex ea prouicia Ligari⁹ Cesar. hac igit̄ cā freti
Tiberones accusabāt apud eū: qui si eorū bñficio Africā hūiss;,
multo citius atq; facilius absq; ullo discrimie uictoriā cōsecut⁹
fuisset. Verū qm̄ id agi apte nō poterat: opus erat auditori eam
rē fortassis iā pridē tenēti subiicere. Hęc cū ita se habeāt ut oib⁹
qui artis rhetoricę p̄cipia teneāt uel luce clari⁹ ex oīone patebit

Status in Recto ductu concessio ē p̄ deprecationē ut ignoscat.
Ad imperatorē eī dī cā ubi dep̄cationē consistere nullus ābigit.
Recriatione quoq; utit̄. leuiter quidē ad id qd' ē: in Africa fuit

Acerrime ad id qd' ē: aduersus. Quare recte itētioni hęc duo cō-
cessionē: p̄ deprecationē & misericordiā Cesaris & recriatōez op-
ponit. In figura hāc fuisse accusatoris intētionē diximus. repulit
nos tradituros tibi Africā ex ea prouicia Ligarius Cesar quā cō-
iectura oppugnat. nō ad id qd' ē repulit: sed ad id qd' ē traditu-
ros. ut eī ad unicā intētionē accusatoris una pluresue p̄nt afferrī
depulsiones quibus status origine p̄cipales oriūt̄. ut i p̄rio rhe-
toricorū: & q̄to cum de dispōne ageremus docuimus. sic ut hac
oīoe p̄cipi pōt. duas pluresue depulsiones: nō toti sed diuersis
intētionis ptibus opponere possumus qd' tūc posse accidere ui-
det̄: cū itētio diuersa cōtinet ut hic repulisse ac tradē. **N**ūc qd'
horū principalis sit aperiemus: si prius dupliciter p̄cipalē dici
statū monuerimus. Principalis igit̄ status ut cū de dispōne lo-
queremur explanatū ē: aut origine aut uiribus. dī origine p̄cipa-
lis ē qui statū e prima depulsione nascit̄. Viribus principalis ē q̄
tota uel ex maiore pte agit cā. hoc mō occidisti Cesarē brute. oc-
cidi sed iure. iuridicialis ē origine principalis. tyrānus enī fuit. nō

a }

fuit coniecturalis uiribus actionis principalis. In hoc igitur causa
 deprecatio tam origine quam uiribus principalior est. nam coniectura & si
 natura sui non concessione solum uerum omnes status excepta translatione
 precedat: tamen quicquid ex figura nascitur recto infirmum est cum nisi figu-
 ra solum non sit recto sustentetur. post deprecationem recreatio se-
 cunda est. nam coniectura a quam e figura erumpit: postrema sit necesse
 est. Colligamus igitur hec tria ordine quo fortassis tunc considera-
 ta fuerunt. quatuor sunt ut in primo diximus. iterum. depulsio. ra-
 tio. firmamentum quibus & status & dispositio statuum: & iudicatio
 tam principalis quam secundaria iueniri solet: que nisi pro ea facultate
 excogitauerimus: que nobis oratione defensoris affertur. radicibus
 ac truncis qui totam causam sustinet: non preceptis ramos tanquam ilani-
 queremus. fuit in Africa Ligarius Cesar aduersus te. fuit. petit ue-
 niam concessio per deprecationem. Ratio huius depulsio. dignum
 es cui Cesar ignoscas is qui cum fratribus fuisset si ei licuisset ex
 Africa discedere presertim cum his uiris truculentis ignoueris: qui te
 multo magis insecuti sunt. Hec ratio & deprecationem continet fra-
 tres eius tecum fuerunt & recreationem affert & purgationem de animo
 Ligarii per coniecturam. Accusationis firmamentum. Indignus qui
 nos repulit tradituros tibi africam quod quam Tuberonibus turpe erat
 per subiectionem agebat: tradituros negat capitales hostes cesaris
 ita recriminatio locum habet & de animo coniectura & figura erumpit
 erant ne tradituri. In quibus omnibus illa principalis iudicatio
 est: que ex principali statu emergit: cum tibi tradituri Africa;
 non fuerint tuberones qui te multo magis quam Ligarius insecuti sunt
 Sit ne dignus uenia Ligari qui eos ex africa repulit: & aduersus
 te ibi fuerit: cum si inde effugere potuisset una cum fratribus te se-
 cutus fuisset: hec iudicatio in hac oratione est: que cum pplexa mul-
 tis sit per omnes partes suas diligenter agitur. in prolatione principalis
 solum concluditur ut Ligario ignoscat. illud apprimere tenendum cen-
 seo: singulorum statu iudicationes utriusque aduersariorum conside-
 ratione: tam in simplicibus quam in coniunctis causis easdem semper
 esse: compositas uero diuersas. que sit unius status iudicatio pla-
 num est. & expositione non eget ea simplex appelletur. composita ue-
 ro est que ex multorum statu iudicationibus componitur. hec in prin-
 cipali statu fundatur: & alias iudicationes integras ex una parte

affirmationis uel negatōis complectitur. ¶ Coniecturę nāq; iudicatio est. fuerint ne tradituri Africā Tiberones: quā totam ex altera parte incōiuncta iudicatione pro Ligario posuimus. q̄ si quis cōpositā Tiberionianę orōnis iudicationē fingere uoluerint. Id ipsum affirmabit ita fiet ut tota quęstio p̄cipali reddat̄ qđ tūc semp̄ necesse ē: cū status secundarii p̄ se causam facere nō p̄nt: ut in hac cā. nec enī recriminatione quęq; absolues cum cōcedat. nec hęc coniectura uires causę: quę per se consistat retinet. tum quia dissimulata ē: tū quia crimē illud aduersus te diluere nō p̄t. deprecatio utrūq; hic apud humanissimū principē p̄t. & qđ concessionis ē: & qđ coniecturę: etiā si coniectura minus periurasse credat̄. ¶ Sed iā ad singula descēdemus: si de dispositione pauca repetamus. ¶ Omnis dispositio (ut Cicero ad Herenniū dicit) duplex ē. artis & casus artis dispositio in cōiuncta causa quā & duplicem appellamus in statuū orōnis partiū & argumentationū ordinē nobis distributa ē. de duobus postremis locis suis dicemus. statuū dispositio ut diximus ita se habet. ut deprecatio prima ac ultima sit & per totā orōnē sp̄rsa. quo enī magis confidimus. Illud per totā orōnem illucere debet. si stat⁹ sit. sin locus status uis sua q̄diu illum statū in coniūcta causa tractamus expressius atq; illustrius per oēs fere ceteros eius status locos transfūdi debet. p̄cedit tamē eam breuissima necessitate uolūtatis purgatio per coniecturā. Recriminatio secūdo disponitur. cōiectura postrema ē: qđ accidit quoniā figurā aduersarii non intellexisse simulandū duxit. nam ut in quarto tractatu de ductu admonuim⁹: figuras si acres & occulte sunt nō aperiem⁹. ne conscii nobis uideamur. sin friuolę sunt cū tegant̄ uel cōtemnendę sunt: uel trabēdę in mediū: ut quasi profunda ulcera scissura curent̄: quę sic aduersariis dicunt̄: ut latere nō possint. ea iter figuras nō enumeramus. ¶ His ita p̄libatis de singulis iam dicere incipiemus. & primū de exordio. ¶ Genus causę quo rōnem exordiorū consideramus honestum: turpe ac admirabile mihi uidetur. nec hęc coniūctum ut cōpositū quoddam ul' ex honesto & turpi dubium intelligo: nam id accidit una eademq; causa diuersa complectit̄: quę statū non faciūt. ex quibus composita cā necessario quoq; genus habet composurū: cum partiū qualitates

in totū transfūdant. Verū q̄ ita diuersa sunt: ut & si unā causā;
 cōficē uideāt: qm̄ Ligarii cā; diuersos tñ stat⁹ hñt: ptesq; adeo
 diuisitas ut seorsum in orōne tractent. ea si qs ad unū genus re
 ducatur. i. si eandē honestatis uel turpitudinis ei qualitātē attribu
 it: is mihi oīm rerū ignarus uideēt. Tria ergo sunt genera qbus h̄
 exordiū accommodat. nā admirabile qđ in rhetoricis ad turpe re
 duxim⁹ qđ q; hic honestū ē qm̄ accusatori turpe: & si nūq̄ absq;
 turpitudine uel honestate fit: ab honesto tñ & turpi seorsum hic
 ponimus. nō qm̄ cū eo gñe nō cōueniat. sed qm̄ eū numer⁹ gene
 rū esse oportet: q̄ ē & sustentaculorū causē. Tria uero sunt qb⁹
 Ligarii cā defēdit: q̄re & eorū gñā: quorū misericordia honestū
 cōiectura turpe ac admirabile sil. recriatio admirabile qđ itide;
 defensori honestū ē: postulat. nam si e uisceribus causē trahi sēp
 debet exordiū ac ideo nūq̄ excogitādū apud Ciceronē Marcus
 ille Antonius cōsultit: nisi uniuersam pri⁹ ispexeris causā. sūtq;
 h⁹ cāe tria sustentacula iter se diuersa. singulis singula sunt gñā
 attribuēda. deīde si res patit exordiū oīb⁹ accōmodādum q̄ si
 unū eorū urget magis: rapiat ad se oratorē oportet. Itaq; ceteris
 neglectis rōe ei⁹ exordiēdū ē. sed hic orator mirabili dicēdi co
 pia & diuīo īgenio exordiū oīb⁹ accōmodauit: ac ut cōiectura
 nō recta ē: sed p̄ dissimulationē occultior. sic īsinuatōis uis pau
 cis sp̄sim atq; occultū⁹ in breuissimo exordio tāgit magis q̄ ex
 primat. reliqua duo q̄ sunt exp̄siora ita disposuit ut locū a con
 fessione cris p̄ponat. Deīde ad recriatōis locū q̄ ē ab aduersario
 rū p̄sona descēdat. nā q̄ peccauit si recriat̄ anteq̄ de ipso cōfiteat̄
 nō paruū auditoris odiū ī se cōcitāt. sin pri⁹ confiteat̄ singularem
 ex recriatione beniuolētā & ipse cōtrahit & atrox in aduersariū
 odiū reiicit. Captat̄ ḡ hic maxie beniuolētia ex his trib⁹ a p̄sona
 Cēsaris: a p̄sona confitētis rei: ab aduersariis. & exordiū & con
 iecturā respicit īsinuatōis uī h; ut reliqua uires p̄cipii. Verum
 qm̄ dep̄catōis honestū dixim⁹ gen⁹: ne qs obiiciat ad misericor
 diā tūc cōfugiēdū ēē: cū nec negare possumus: & peccatū atrocit̄
 uideēt: q̄re turpissimū id gen⁹ hęc ne qs obiiciat. Sciēdum q̄ ora
 tor rē nō ut se hēat cōsiderat: sed ut se ad dicēdū hēat. idq; sibi
 Hōestū exordioꝝ ē gen⁹ q̄ nō p̄abages circuitōesq; uerborū oc
 cultū⁹. uerū apte ac statū ad rē uenit. Cōfessione uero nihil simpli
 cius: nihil apti⁹. nihil breui⁹. q̄re qm̄ ad exordiēdi utilitatē h̄ ex
 cogitauim⁹: & simplici ac uera cōfessione nihil ab īsinuatōe ali
 eni⁹: cū ad misericordiā auditoris statū cōfugim⁹ honestissimū

cāq̄ ē putādū: nisi forte confessio nō ītegra sit: s; alius lateat ut ad se cōuersis auditorib⁹ facilius q̄ uelit orator eorū mentes īpel lat qd̄ fere id fieri nō facile negauerī: sed iā ad minutiora descen damus. ¶ Nouū crimē o Cēsar & añ hūc diē īauditū pp̄iquis me⁹ ad te. Q. Tubero detulit. Q. Ligariū ī Africa fuisse. id. C. Pāsa p̄stanti uir īgenio fretus fortasse familiaritate q̄ ē ei tecū au sus ē cōfiteri. Nouū atq; īauditum hic crimē nō ironice dicit. ut multi Quītilianū cōsecuti existimāt. aliena enī oīo a misericor dia ironia ē. nec nouū crimē atq; īauditū ironice unq̄ nō in sanus proferet. nisi cū absolutū agit: statū ei enī accōmodari p̄cipue uī deīde fortassis etiā reliqs iuridicialib⁹ ac legitis cū factū nrm ue re ac pbe factū facile planū fieri pōt. In cōiectura uero cōcessiōe diffinitōe tñslatōe: ac maxie dep̄catione cum sola fere auditoris misericordia salutē sp̄am⁹. stultissimū ē nouū ac īauditū crimē deridēdo pronūciare maxie cū subiūgat. omīssaq; cōtrouerfia oīs oīo ad misericordiā tuā cōferēda ē. nā sp̄s ironiē ad h̄ usq; descēdat necesse ē. ¶ Verū qm̄ cū reꝝ nā adapta ē: unusq;sq; capē pōt ironiā hāc ēē nō posse: & alibi detrahētib⁹ rñsum lati⁹ ē. illd̄ us q̄ dicē uolūt iteꝝ dicēdū cū iure nos fecisse facile demōstrare possum⁹ tūc si aliaꝝ q;q; circūstantiarū rō ei rei cōuenit nouū ac īauditū crimē: cū irrisione dici posse a cōiectura diffinitōe con cessione alienū eē: a dep̄catōe auditorisq; misericordia alienissi mū nisi forte qs dicat īauditū nō fuisse: sed oīb⁹ notū pōpeianū fuisse Ligariū: ac ideo ita oratorē aduersariis insultare: qd̄ q̄ di cet nō hūanitatis artiū exps tm̄: uerū etiā mēte captus uidebit. nā qm̄ crimē tuū pateat uel qm̄ cū multis cōmiseras. si idcirco accu satorē q̄ accuset irrideas īeptissim⁹ es. adde q̄ nec occulta conie ctura nec recriatio id patit. q̄re nō ironice: s; p̄ asseueratōe; id ex ordiū platū a cicerone nō dubito. sic eī oīb⁹ cōuenit: qb⁹ hęc cā substētat qd̄ efficē solū illud dīnū ac īmortale ciceronis īgeniū potuit. uide q̄so ut cūctis cōgruat exaugef crimē: ut cū ī aduer sariū reiiciat magis opprimat. latebat p̄ subiectionē cōiectura q̄ nimiū ad se tuberones cesarē adduxerat. nihil huic rei cōfessiōe accōmodati⁹. nā si qd̄ feceris p̄suasus auditor ē: negōne irritat magis cōfessione placat. q̄re si cōiecturā a pte retinēdam cēsēs: caute incipiēdum ne p̄suasum offendas. Vex hęc confessio nec simplex: nec integra est. qui enī ita confitetur nihil sibi relinquit q̄ per coniecturā agat: confessionem integram appellamus: quē

totam intētōnē accusatoris cōplectitur: simplicē qua nihil aliud nisi qđ confessionis ē agit. intētionē accusatoris duplicem diximus. a figura coniectura oritur eā Cicero quoniā nō intellexisse simulat ut uerbis suis palam ē. nec concedere quidē poterat. Ad rectam ergo confessio fertur. nec totam amplectit̄. In Africa inquit fuisse. non addit aduersus te: ne uerbis exasperet. sed id qđ confiteri uidet̄: quoniā ad misericordiā auditoris confugere statuit. Nescio mi Victorine si qđ intelligere uideor uerbis explicare potero. fateor in dicendo nihil difficilius esse qđ eam ratione; exponere: quę in agenda re p̄sertim perplexa & uaria ab alio & eo graui oratore adhibita est. Integra confessio non ē: nec simplex quidē & tamē auditori: simplex integra ueraq; uisa ē: qđ ut fiat semp̄ operam dandā censeo. nam qui ita confitē ut callide agere uideat̄ cōfessione sua se obruit. quoniā ergo Cęsar qcqđ atterebāt Tiberones probe tenebat: in Africam fuisse Ligarium confitē. poterat id esse suspectū Cęsari uiro & eloquēti & prudenti addit. C. Pansa Fretus fortasse familiaritate quę est ei tecū ausus ē confiteri. Et diligentia inimici inuestigatū ē qđ latebat: quibus uerbis adduxit auditorē ut crederet id forte concedi qđ ille intellexit. neq; id ob futurū ē coniecturę: quā a se Cicero nō ab aduersario accipit. Tertio id magis exprimit. Omissaq; controuersia omnis oratio ad misericordiā tuam conferenda est.

Quarto habes igit̄ inquit Tiberone qđ accusatori ē maxime optā dum conticētē reū. quas obres confessio hęc totūq; exordium e criminationis & coniecturę uisceribus tractū ē: quoniā ambabus mirifice inectit̄ qđ ad deprecationē quoq; ac misericordię mirabiles afferre uires quis nō uiderit. S; huic etiā misericordię aptissima ē amplificatio criminis. multo ei facilius flectemus si qđ cōmisisse fatemur exaugeamus. imo ita natura cōpatum est: ut si factū extenuas min⁹ misericordia dignus uidearis. qđ meruisti Pāphilus apud Terentiū inquit. At ille crucē inquit. & statim flexit. quīs ego nouū & inauditū crimē ad illud ferri magis putē: ut Cęsar qđ nouū ac iauditū sciebat. quoq; i p̄nitē Ligarii accēsus erat: & Tiberones nūq; qm̄ turpe erāt apte dixissent. id ipsū cōcedi arbitraret̄ qđ qm̄ cōiectura negaturus ē: quā a se affert: cōfitēdo nō exprimit. & q̄tuor potissimū illis quę diximus

impellit auditorem: ut cōtra quam putauerat confiteri defen-
 rem & multū mira confidere credat. Tria igit̃ (ut diximus) esse
 genera. honestum. turpe. admirabile. primū deprecationi. ultimū
 qđ hic ab honesto nō sepamus recriminationi. **T**urpe ac admi-
 rabile simul coniecture conueniūt. Nam admirabile tā hoc qđ
 inauditū sit ad nouū id accusare qđ secut⁹ sis tā hoc qđ latebat
 respicere pōt. quare ut cōiecturam respicit exordium insinuatō
 est: ut deprecationē & recriminationē principiū. Nouū crimē. **C**
 Cēsar & ante hunc diem inauditū insinuat si ad coniecturā refe-
 ras. Confiteri enī uideť auditori qđ pđ negat. sin ad reliqua princi-
 pium ē: beniuolētia e persona confitentis trahitur. Confessio in
Africa fuisse Ligariū quoniā in p̃ticula intētōnis sit addit̃. Idq;
C. Pansa fretus fortasse familiaritate quę es ei tecum ausus ē cō-
 fiteri. Fretus ait familiaritate & ausus est ut ostēdat rem paruam
 non esse. sed eius naturę sicq; occultā: ut nec audere confiteri nec
 fortassis intelligere possit: nisi qui sit p̃stanti ut pansa ingenio
 & familiaris iudici: fortasse Fretus adiunxit: ne quare totā rē cō-
 firmaret pansa scire uideret̃. ita & pansa cōmendat̃ & fides ei oc-
 cultius detrahatur: quē ei a manus eius incōmodis ita mouemur
 ut & parua magna & quę incōmoda non sunt piculosa plerūq;
 existimem⁹. Ad hęc testi iure nō debet fides attribui qui ei ami-
 cus sit in quē iūria collata ē: aliter accusatoris prop̃qui in reum
 admitteret̃ur. ita id se insinuat ut & fidem detrabat qđ ad conie-
 cturam perutile est & familiarem Cēsaris cōmendet: nec quę se-
 quūtur quibus qđ latebat confiteť illidat. tum quoniā breuissi-
 me tangit̃: & uere dicebat̃. tum quoniā ita dicit̃ ut prudens audi-
 tor id potius sub̃telligere q̃ orator dicere uideat̃. itaq; quo me-
 uertā nescio. paratus enī uenerā. mirabilis ē hęc quo se uertat du-
 bitatio & confessionē simplr̃ atq; itēgre fieri suggerit & p̃medi-
 tatōis suspicionē tollit: quare nescio si qđ melius id difficilib⁹
 p̃serti causis iueniri pōt. nec enī non p̃meditati bñ ac copiose agi-
 mus nisi causa p̃clare iuuemur qđ ut efficacius sit infert. Para-
 tus enī ueneram ignoratione tua ad hominis miseri salutem ab-
 uti qđ ad illđ potissimū criminatōis fertur. placet enī mihi uel
 ad causam uniuersam uel ad p̃cipales partes tuas: earūq; nōnū
 quā particulas singula: quę ī exordio sunt semper accōmodare

nisi cūq; obstāt diluimus: & ad recriationē inquā & illud fertur.
Si honesto & misericordi mendacio ciui calamitoso prodesse:
uellem⁹: tñ hoīs nō eēt in tāto discrimie & periculo ciuis refellē
Et a facto suo igit̃ auditorū conciliat q̃ miseris succurrat ciuib⁹
& occulti⁹ ab aduersarij facto q̃ cōtra calamitosos insequit̃. Cō
fitēdū ē ut opinor cerebro ad confessionē reddat: neq; tā cito ab
ea recessit ut iure possit inferre: omiffaq; cōtrouersia oīs oīo ad
misericordiā tuā conferēda ē: quę res eos cecos esse demonstrat
q̃ ironeā eā confessionē putāt q̃ ad iudicis refugit misericordiā
qua plurimi sunt seruati a facto ipsius Cęsaris acquirē beniuolē
tia. cū a te nō liberationē culpę sed errati ueniā ipetrassent. Con
fiteris ergo Cicero culpā: at ea nō parua erat quippe: quę Cęsarē
ipulit. quid dicis errati ne ueniā petis: an derides: errati ueniā igt̃
Intelligo hęc ipsam culpā ergo nouū & inauditū crimē in iplo
igressu dicebat: ut cū hęc itegre te te confiteri atq; simpliciter Cę
sar diceret. placareē magis & attētiōr cętera audiret: & qđ figura
tum erat accusatori cū abs te negareē. eū nō turbet q̃ confessionē
nō uerbis tuis acceptā: sed inde a se elicitā integrā exp̃ssamq; cre
didit quā tu nō expressisti. Hęc igit̃ tubero qđ ē accusatori ma
xime optādū confitētem reū: sed tñ hoc ita confitētē se ī ea pte
fuisse: qua te qua uirū oī laude dignū patrē tuū confiteē & recri
mīet̃. sic tū a se qm̃ cōfiteē. tūc uero ab accusatore eius dē crīs i eo
beniuolentiā contrahit. magno eī odio in eū icitamur: q̃ qđ ipse
fecerit id in aliis rep̃hēdit. patrē quoq; addit ut maioris eū argu
at crīs oī laude dignū inquit: ne qm̃ recriminat̃ Pom. secutos cō
tumelia uideat̃ efficere. Id uero & Ligario opitulatur & Pōpeia
norū excusationi cōuenit quā ibi tāgit. At mihi quidē si ppriū
& uerū nomē mali nostri q̃rit̃: fatalis qđā calamitas incidit̃ lē ui
det̃: ea pte iquit Pōpeianorū. s. ut illico ab exordio subiiciat Cę
sari nō fuisse illos tradituros sibi Africā: qui postea ipsum totis
uirib⁹ insecuti sūt. opus eī erat pri⁹ sic cōfiteri ut auditor simplr
cōfiteri fortassis: & hac cā fieret attentior q̃ totā rē etiā quā ipse
subiiciētibus aduersariis eliciebat: quīs clare cōcedi non uideret.
crederet tñ cū ad id crebro ipsius defensoris uerba pene deuenirēt
deīde sic mitigato aīo eius & erecto ad expectationē reliquorū
pp̃ter cōfessionis uī quā nō itegre dici sentiebat: & tñ integram

6

poterat suspicari. accusatoris factū subiicere ut Cēsar etiā postq̄
 repulsi ex africa fuerit a Ligario ūmicissimos sibi fuisse tubero
 nes meminert: & sic parū fidei uel figuris eoꝝ uel pollicitatiōib⁹
 si quę inter eos latebāt attribuat. Diuinę igit̄ p̄sualuꝝ animū cito
 mediū efficit: & rerū ac p̄sonarū suspitionibus īplicuit ut non at
 tērior solū eēt: sed arderet audire ut qd̄ de ea re seutiēdū esset re
 ctius posset diiudicare. ¶ Hęc ps exordii illi reddi. quid eī tu
 bero tuus ille districtus in acie pharsalica gladius agebat. hęc de
 dispōne inuētiōeꝝ h⁹ principii sufficiāt: ī quo ut diximus etiā
 insinuatōis occultū latēt uires. qd̄ breuissimū a breuissima oꝝ
 ne tractū ē. Nūc de elocutione dicamus quā & si seorsum ponē
 potuissem⁹: tñ ut ipsa quoq; uarietate oblectem⁹ p̄ singlas ptes
 coniūcti de ea tractare ualuisim⁹. ¶ De Elocutione Exordii.

Locutio maior ps rhetoricę ē q̄ hi putāt qui oēs eius uires
 i exornationibus locāt: c⁹ uī p̄ter Homerū & Vir. ī carmīe
 Demosthenē & Ciceronē in soluta oꝝone nēo dicēdo exp̄ssisse
 mihi uidet̄. Lōge nāq; oēs adeo absunt ut istos uiros ceteros pu
 eros aut hos oratores ceteros

Merito existimes: quare nunc sentio imo iā pridē sciebā ac ideo
 recusabā quātū onus mihi Victorine īposueris: qui summi ora
 toris mirabilē uim exponere me īpuleris ceteris: qm̄ semel recepi
 rē pro uiribus p̄sequar. Elocutiōis genus cū forense sit iudiciale
 ē. & qm̄ defendit Cicero defensoriū ē. q̄uis ubi recriāt accusato
 riū sit. Duplex ḡ dicēdi genus ē accusatoriū & defensoriū: alter
 ab altero sepatū. ī diuersis eī oꝝonis p̄ticulis nō cōiūcti accusat
 & defendit. i. defensorio & accusatorio ḡne utit̄: quibus de for
 mis dicēdi quoniā quę ī genere dici p̄nt: in quīto rhetoricorum
 dicta sūt: nūc ne lōgiores sumus p̄termittāt. Illud plane sciēdū
 opusculū h⁹: nec absq; rhetoricis n̄ris ītelligi recte posse: & nihil
 fere hic p̄cipi qd̄ ibi explicatū sit: qd̄ accidit. quia ī rhetoricis rē
 ipsa; ī suo ḡne hic nō q̄ in ḡne fieri debent: sed q̄ in hac cā facta
 sunt cōsiderauim⁹. dep̄catōis cōfessiōisq; gen⁹ puz ac simplici⁹
 adhibet. ī recriatōe acer ē & uehemēs asp̄ q̄q; adeo ut nullibi fere
 acrior uehemētior eē uideat̄. cōiecturā q̄q; accusatorio ḡne agit
 ea enī hui⁹ cōiecturę nā ē: ut qui neget is accuset: qd̄ ei q̄q; cāq;
 accidit quā pro archia dixit. ¶ De genere Exordii.

His de tota oratione dictis: Nunc de genere exordii agendum uidetur
 cum exordio circumductio maxime conueniat: nam ipsius causae factum
 est ne circumducatur. nihil enim circumductione a confessione alienum
 quae nunquam simpliciter effertur: sed multa secum contrahere: ac aliud alii
 connectere solet: quare si repugnat circumductio confessioni purus
 sermo quae claritatis partem in quibus esse diximus quae circumductio
 opponitur: de peccatoris exordium occupabit. itaque sententiam methodo
 schematis uerbis numero purus sermo est. recta enim omnia per explana
 tionem. id est exponem. hoc enim nomine cum se iuncta est a circumducitur oratio in
 rhetoricis nobis appellata est: per explanationem in qua dicta sunt. per
 ter illud breuiter uarietatis causa circumductum. Sed quam diligentia inimi
 ci membrorum longiore habitu. coma enim propter illud itaque quo me uer
 tam nescio quod dubitatis nam flagitat nullum inuenies: longis inquam me
 bris ac clausula splendoris genus exequitur. dactylis eius epitritis atque
 dispondeis plerumque utitur ut est. Tubero detulit. confiteri per te scire
 tam nescio crimen culpe impetrasset perhendatis quod cum ita sit numerus
 tam qui locutione ac clausula conficit sermonis esse magis putamus
 Nam & clausulae nonnullae sermonis sunt. quaecumque enim clausulas di
 gnitate ac splendore efficere non uides. eas omnes sermoni conuenire
 existima: quae ditrocheus diambus coriambus: anapestus: tribrachus
 ionicus a minore maxime a colore orationis genere non sunt alieni: tales
 uero sunt. ea fuisse: & fuisse necesse est. trocho enim & iambo constat
 qui eius generis proprii sunt. propterea ditrocheus quae oratione ualde effe
 rat: tamen quam u. & e. breues uocales nihil dignitatis habent: ut hic huius
 ita tibi gratissimus est quod latebat. Ad haec membrorum principia & si
 minus quam clausula maximam tamen post eam ad rapiendum ad se nu
 merum possident: & cuncta fere humilium sunt pedum: nam & a iambo
 statim incipit & idque iambus est. itaque tribrachus: sed coriambus omittitur
 diambus. Habes igitur. iambus cum anapesto. quare fit ut ex illustri oratione
 ac puro sermone duobus his dicendi generibus ita in unum con
 fusus: ut parum splendoris insit multum sermonis. hoc exordii genus
 compositum fit sermone opus erat propter confessionem. splendore propter
 auctoritatem ciceronis: & ne confessio in genere admodum tenue orationem
 deducet: conuersionem in aduersarium propter reclamationem acris scholae utitur
 habes igitur tu. Vnde uides & iuentionem e uisceribus causae iuncta esse: & genus ex
 ordii a toto orationis genere non abhorre. Sed de exordio satis. nec eius omnia

dicere possum⁹ & que dicta sunt sufficere arbitramur. Illud mi-
tū ē qđ multis ac difficilibus causis accōmodatū exordiū & ui-
rerū maxie uariū: tā oratōis cōpositōe q̄ rebus ipsis sic simplicissi-
mū reddidit: ut multi & docti uiri q̄ profūditatē eius inspicere
nequuerūt: in aduersariū ab ipso illudi putauerūt.

De Elocutione narrationis.

Narratōis uero elocutio purū sermonē mirifice retinet: Res
cōes. oīo simplex atq; summissima ē adeo ut ordinatio & p-
titio q̄ elegantie maxie sunt & cū his reditio nō ad effugiendam
confessionē sed ad demittēdā oratiōnē adhibeāt mēbra breuif-
sima imo comata: q̄ latine cesa pnt dici pene oīa recte cūcta effe-
rūt. Circūductio uel nulla uel mīma: & que ē rectitudine subie-
cta breuitate etiā frangiūt: uerba usitatissima numero solū sermo-
nis & dignitatis ita utiūt: ut hac re narratio his duobus generibus
cōstare uideat: quīs repatōibus quoq; utat: qđ schema illustrem
reddit oratōe; sicut & rectitudine breuiter circūducētia subiicē
qđ ita factū arbitramur: ne nimia tenuitate ī cōtēndū atq; igna-
uū genus sermo excideret: utq; dignitate atq; splendore aliq̄ ele-
gantis orōnis ps nō usitatissimus sermo extari possit. his rōib⁹
tibi dilucida facta narratio ē. p̄fertī cum sit & breuissima q̄ ut &
uerisile; eē uideas p̄ ptes exeq̄mur. Memoria tñ tenēdū arbitror
q̄ ī priō rhetoricorū explanauimus uerisile; narrationē a circun-
stantiis fieri. Quītus igit Ligerus recte īcepit & rectitudini sub-
cōtinuationē breuē adiunxit qđ splēdoris ē. **C**um esset adhuc
nulla breuis rursu; ē nec rectitudinis uī frāgat: & grādis orō fiat
a circūductione: que res a simplici narratōe alienissima est. a tpe
aut ad nullā uī profectū ostendit: Ligariū q̄ añ bella ciuila Afri-
cā petierit: qđ uerisile; facit narrationē. Et ciuibus & sotiis ita se
probauit ut decedēs. ptitio hic & reditio nō circūducūt singula
nec elegātie cā adhibeēt. nec eī a sermōe recedūt qm̄ breuissime
sunt: ac fere p̄ singula uerba cedūt uelocitatē poti⁹ faciūt: q̄ huic
pti cōgruit: ut uelotius exprimat: q̄re coactus ē remanere ī africa
Ligarius qđ a probitate ipsi⁹ trahit: ita & res agit: & Ligari⁹ cō-
mēdat mirifice tñ breuitate schēatū grādē orōnē effugit: & cre-
britate plene ymaginē cōseqt. ad ptitionē eī duplex redditio ap-
pōit q̄ res plenissimā faceret orōnē. si lōgi⁹ schemata p̄tēderēt

ita uelocitatis specie: ac plenitudinis imagine hic se extollit ora-
 tio. cui si præfuit. redditioni cōiuncta partitio cōmendat rursus
 a factis Ligarius. plurimū enī ad deprecationē facit uirtus ei⁹ pro
 quo deprecamur. maxie si quid dicit inuitus fecisse. bellum tibi
 to exarsit. sepatio est p̄priū splendoris: schema qđ tamē non ni-
 mis: extollit partim quoniā unicū. tūc nāq; sepatationis fulgor ap-
 paret quādo qđ sequit̄. similiter a sepatur. partim quoniā coma-
 te absolutū ē. Subito addit & nulla narratione futurū bellū Liga-
 rius uideret potuisse suspicari. exarsit. translatō ē cōmodissima
 quę cū subitā ex igne flāmā erupisse ante oculos ponat ardoris
 etiā ac magnitudinis plena ē: & p̄pter rez equa. uerbū trahitur. &
 propter asperā nimiū syllabarū locutionē h⁹ cęsi numerus: etiam
 asperitatis ē. constat enī spondeo bacchio & polibacchio: q̄ qui
 erant in Africa ante ab eo q̄ ante audissent geri bellum q̄ parari
 uerisimile fit qđ subito exarserit. Quo audito partī ostendit Li-
 gariū in maxio motu omnium nullo se ip̄licari: negotio passiu⁹
 id uerisile facit affectu ipsius qm̄ domū spectabat: & ad suos re-
 dire cupiebat hic illud non omittā uerisile; narrationē fieri ratio-
 nibus quę a circūstātiis fluunt rōnes tamen ita exponi ut rōnes
 esse nō uideāt: ita enī tāgūt ut & uis sua uerisimiliora faciat quę
 dicimus: & orator nō argumētat qđ a narratōis tū genere: tū bre-
 uitate alienū ē. nec enī aut p̄pter breuitatē cōmittēdū ut parū ue-
 risilis uidearis: aut p̄pter uerisilitudinē infumationis genus inci-
 dendū qđ tñ in caula difficile adhibet: & in diuina pro milone
 oratione & hic in ipsa narrationis cōclusionē uidemus. p̄tī cupi-
 ditate ingn. ptitio. hic & ordinatio ad augendū positę sunt: ut
 ex hoc ipso appareat quātū Ligarii fuerit desiderū domū redire
 qui nec dux quidē fieri passus sit. Interī P. Varr⁹ hūc arripuisse
 dicit ip̄erū ut isti⁹ cupiditate Ligarii anim⁹ meli⁹ discernat. arri-
 puit dixit ut expressius uerbo cupiditatē oñdat. Breuissima. hic
 sunt comata & sepata: quę res breuitatis est. q̄uis primū uelocita-
 tis alterū illustri oratiōi cōueniat. Si tamē illud ip̄erū correctio
 cū ueritatis sit ad uerisilitudinē ptinet: nullo publico cōsilio. ex
 nūc cupiditatē Varri auget: ut ex hac cōtētōne probitas Ligarii
 magis emineat. adhuc. C. Cęsar: hęc ē illa quā in rhetoricis com-
 monitionē appellauimus breuis quędam eorum quę dicta sunt

8

repetitio ad longā orōnē accōmodatissima: quā hic nō ea de cā
sed attētionis criminū adhibuit quīs & ad seiūctionē ptineat.
In tria enī tpa totā rē Ligarii diuidit quā tertiū in cōfirmatiōe p
sequit. Cōmonitiōnē ī duo tpa profectōis & remāsiōis distri
buit. hic enī ordo rerū ē quē & narrādo seruauit: ita tñ quē narra
uit repetit ut dicēdi genus imutet. Cōfirmare enī uidet cū ad huc
in cōfirmatiōe non sit ea quā ī sex ptib⁹ orōnis cōnumerāt. pla
cet ergo nobis breuē quādā orōnis **U**hāc appellare repetitiōnē
quīs & diuisionis uires possideat: nō illius quā quibus de reb⁹ di
cturi sum⁹ ondimus quā distributionē appellam⁹. sed illi⁹ quā
qd ī controuersia remaneat aperim⁹: q̄ seiūctio nobis appellata
ē. cū enī profectio uolūtate hūerit nō turpē remāsiō necessitatē
honestā. concludit ex h̄ duo hęc tpa carere crīe quē relinqt tertiū
recriminofum uideri. in quo qdē controuersia consistit quā nō
exprimit: sed auditorē hac diuisione tēporū admonuit: ut ex se
consideret qd̄ facit: qm̄ difficile erat eā dicere: q̄ multiplex erat
ac uaria & figuris plena: ut latius iā exposuimus. nā si seiūctiōis
est s̄m narrationē aperire qd̄ conueniat: idq; ex his ipsis quē nar
rata sunt cōprobare: ut qd̄ relinqt in controuersia p̄spiciat. hic
locus cū duo priā tpa nec accusatores qdē recriari possent: ī quo
conueniat cū defensore ondit. itaq; relinqt tertiū tēpus contro
uersiā cōtinere: quā tñ ut diximus exprimere clari⁹ orator nō po
terat. **T**ertiū ē tēpus. hinc icipit infirmatio in qua tertiū tēpus
qd̄ criofum fuisse e seiūctione apparuit. pponit sane sciēdum
oratores nōnūq; ita oīa coniūgere ut unū idēq; & iis q̄ dicta sūt
& iis q̄ dicēt queat accōmodari: qd̄ id celādā artē continuādāq;
orōnē & p̄parationē dissimulādā plurimā ualet. huic dicēdi ge
neri tñsitiō ē opposita quē cū de quibus dictū sit cōmoneat & de
quibus dicēdū ondat attētiōes magis q̄ dociles facit auditores &
artē aperit. quē in p̄cipiēdo sepius adhibēda: in dicēdo ut ī facili
cā nō nūq; ita ī difficili fere nūq; qd̄ si ē criofum attenuat. Neces
sitis crimē ē nō purgat ergo ex necessitate p̄ cōcessiōnē: nō tñ
crimē. nā cū uel ī Africa fuisse aduersus Cēsare uel inde Tubero
nes expulisse tradituros cēsari prouiciā: uel utrūq; si l̄ crimē esset
qd̄ ad hoc crimē siue sponte siue iuitus: qd̄ hic cōfirmat remā
serit in Africa Ligarius. profecto nec enī si necessitate remansit:

b i

idecirco necessitate aduersus Cēsare quoq; uel ad repellēdos Tu
berones uidebat̄ ipelli. nō ergo purgat crimē nec frustra dī: sed
inde qd agit necessitate crimen purgare uideat̄ & Cēsari mirabili
artificio purgationis spēm subiicit. Ligariū si potuisset ex affri
ca effugere cū fratrib⁹ cēsare secuturū fuisse: quod ita dicit ut ap
tius pene mibi q̄ figara patit̄ exp̄sum esse uideat̄. Nemo ḡ cōtē
tionis nō cupidus si uim uerborū considerat negabit p figurā &
qdē aptā subiici a Cicerone cēsarianū uolūtate fuisse Lig. pom.
uifum qm̄ tpibus idest necessitati piussit. ¶ Nec dicendi uis de
mosthenica ē. hos enī duos uiros ego solū iuenio conari totis ui
rib⁹ summā cāe ī oppositū retorq̄re: ac si qd aduersariis cōsistit
id incōsistēs facere qd̄ sibi ipsis nō consistit consistens ui oīs
reddere. qd̄ totū aut aptius aggrediūt si cā patit̄ aut si clarū fieri
nō pōt auditori p figuras subiiciūt. Id hic factū p se ipsum unū
quisq; itelliget: si singula oratoris uerba diligēter examinet. illd̄
notādū nō esse hūc locū de p̄catōis quē uolūtate ī rhetoricis no
minam⁹: sed concessionis modū ex necessitate cōiecturali loco
firmatū. nā in de p̄catōe consulto factū nō negam⁹ uex nō odio
sed recto quodā officio cōmotos dicimus. hic cōsulto eum re
mansisse p̄clare negat: qd̄ cōcessionis ē. ¶ An ille si potuisset illc
effugere: cōiecturali loco necessitate nō uolūtate remāfisse eum
oñdit. nam cū necessitatē abfuisse nō uoluntatē p̄positū duplici
ter sit: idq; in cōiectura duplici uersari uideat̄ coniecturali loco
ad utrāq; partē. accōmodato absoluit̄. & affectus ex contētionē
maior erūpit. utice inqt̄ q̄ Romē: cū alienis q̄ cū suis q; ait Ro
mē & cū suis. i. q; uoluisse qd̄ qm̄ consecut⁹ nō ē relinq̄ utice
ac cū alienis necessitate fuisse. Nullus tñ credat coniecturalē sta
tū hic esse nos arbitrari: sed coniecturale qd̄ siue cōiecturē locū
nā statū incidere tūc putamus cū huiuscemodi ē qd̄ p̄ponit̄ ut
uires nō paruas hēat & locis pluribus tractet̄. si uero unico loco
expedit̄: nec originē cāe respicit. locū id dicimus eūq; eius status
noīe nūcupamus ī quo uersari uideat̄: & eius esse status locū non
dubitam⁹ ex quo qd̄ probat̄ emanat nec id sine cā. nā & si uni
cuiq; statuū suos locos attribuimus: cōicidere tñ tā status q̄ sta
tuū locos tātoq; magis q̄to magis cōueniūt in secūdo nobis rhe
toricorū dictū ē: quare is locus cōiecturalis ē & loc⁹ concessiōis

nā si uniuersa cōiectura cōcessioni plerūq; accōmodat: cū ab ad
 uersariis id qd' purgat negat. fitq; tūc cōiectura quasi cōcessiōis
 locus: cur & cōiecturalis locus cōcessionis locus nō erit? Sed hec
 in rhetoricis lati⁹ dicta sunt & p totū fere librū spsa: ubi pceptū
 ē. ut si qd' incidit breuius qd' sit ac unico loco tractet. locus appel
 let si maiores uires afferat multosq; locos amplectat: nisi a pīci
 piis erūpat cāe status incidens quo tāq; loco pīcipalis firmat. Est
 igit' is locus ab affectione q̄ res una ē ex iis q̄ psonis attribuūt: q
 bus uoluntatē cōiecturę locus arguim⁹ quē affectū ut augeat ex
 poliēdo ter repetit. idē enī fere sensus oīm ē. & cū expolitio pul
 chre uenustęq; orōnis sit nō h⁹ grā sed ut ī moratiōe magis mo
 ueat hic adhibita ē. qd' tūc maxie facit cū aliis exornationib⁹ cō
 iūgit. nā nec ipsa uenustatē amittit: & qd' ei annexū ē ī moratiōe
 quā ab ipsa suscipit magis mouet. ē aut' hic repetitōi coniuēta &
 ea duplici ueloci & acri: quę tñ nō ita emiet quia nō a primo mē
 bro expolitōis icipit: sed duo postrema occupauit. supplicitas
 quoq; sua suppressa ē pti qm̄ nō syllabis cōstat pti q; iterualla
 minia comatū ppter uelocitatē fieri necesse est. uerū cū repetitio
 ceteras oēs exornatōes ut ui etiā grā supet: oībusq; pene dicendi
 generibus cōueniat: qd' facit ut ea crebrius oratores utat. nō gra
 uabor plura hic de ea dicere: latiusq; q̄ propositū fortassis postu
 lat euagari. **R**epetitōne in simplicem & duplicē ptimur. sim
 plex p singula mēbra uel comata uerbū in initio repetit duplex
 tertiu primo reddit quartū secūdo: & cū pura ē. i. aliis exornatōi
 bus uel schematis nō pmixta grauiissima sil' & iocūdissima ē. di
 gnitatis & pulchritudinis plena si longiorib⁹ mēbris cōponitur
 nā si simplex & longiorē ambitū & multorū mēbrorū ac coma
 tū in eodē repetitōis mēbro cumulū ac illustrissima sil' atq; pul
 cherrā ē. qd' illa Ciceronis pro p̄ficiēdo pom. quā oēs pene usur
 pare conāt aptissime oñdit. Testis ē Italia & cetera. Si ergo sim
 plex unica ē duplex oēm hāc grā; & dignitatē multo maiorem
 possidebit. q̄ si mēbra repetitōis simplr. i. nō mēbris multis effe
 rūt: si lōgiora sunt illustrāt orōne ut illa Poggii ī eplā ad Carolū
 trimēbris. Illi ignaz rerū oīm genuerūt. hic reddidit sua opa do
 ctiorē. illi tm̄ ut eēm effecerūt. hic ut eē; cū honore & dignitate
 illi alimēta corpis p̄buerūt. hic aīum moribus formauit & recte

b z

uiuendi institutis. celsis composita omnis repetitio uelocitatem facit & gratiam non amittit. qđ illa bimembris clarissimi uiri. L. Iustiniani de laudibus Ca. confirmat: qui non discere: sed remissis. nō apprehendere: sed tenuisse prius omnia uisus est. at si dubitationis uel interrogationis spiritus ei adiungitur acris sit. qđ si ad hęc continuatio quędam adiicitur acrior qualis ista est. An ille si potuisset illic ullo modo euadere: utice potius qđ Romae: cum. P. actio qđ cum concordissimis fratribus: cum alienis esse qđ cum suis maluisse. cōtinationem hic nomniamus: cum omnia uerba unico uerbo cōcluduntur. dubitationis ergo spiritus cum cōtinatione duplici repetitioni infusus mirabilem hic fecit acrimoniam: quę etiam uelocitate qđ breuissima comata faciūt adaucta est. Velox enim orō nōnullā acrimonię asp̄tatis ac uehementię sp̄m p̄bet. uerum quoniam in rhetoricis dixim⁹. si quid splēdoris acrimonię imiscetur uehementiam fieri. Nō errabis si affectu Ligarii uehementer expresso. hic auditorem agitari dixeris. clausule nāq; omnes splendoris sunt p̄ter penultimam quā meo iudicio illustrem nō posuit. quoniam splendor eximius acrem orōnem qua hic p̄cipue opus erat: nō parum infringit. in penultimo uero loco collocauit nō casu: sed quoniā in cōtinuatis schematis quę in fine uel prope finem sunt totam ad se arripere orationem uident. in fine non posuit quoniā ut acrior oratio est quę ascēdit: sic deiectio quę descēdit qđ sola transpositione unius uerbi p̄spicit: nec illud p̄termittam qđ concordissimis ait: ut splēdor clausularum insit nō extet. utq; uerbo asp̄tatis uehementiā iuuet. Est enim uehementia splendore asperitate acrimonia composita orōnis forma. sed cum nūq; orator iuentionem elocutioni subiicere debeat. insani enī oīo est hominis propter elocutionē aut pluribus paucioribusue uti uerbis aut alienis qđ res postulet qđ tū re faciat quis non uiderit. nam si cōcordissimis erat fratribus Ligarius: hi autem semper Cęsarem secuti sunt & ipse Cęsarem secutus fuisset si ex Africa euadere potuisset: tantam uim unicum habet ut uides uerbum: sed ad repetitionē redeamus. Repetitio tam simplex qđ duplex si solum repetitio est. longioribus ac singulis & absolutis membris pulchram ac uenustam facit orōnem breuioribus ac comatis iocūdiorem magis non absq; uelocitate.

q̄ si singula ei⁹ membra pluribus cōstant. si quidem longiorib⁹
 ac absolutis grauem grādemq; multo magis. si autem comatis
 uelocitatem nō absq; suauitate. si tota pedet hęc omnia maiora
 reddit si īterrogatiōis uel dubitatiōis spirit⁹ additur. ad acrimo
 niam rapit maiorem si conuersio quoq; inest: quę tamen mobi
 lior ac uelocior est si comatis componitur: illustrior si membris
 q̄ si omnia concurrant duplicitas comata plura in uno cōuersio
 excitatio spiritus cui⁹ ui etiam cōtinuari uidetur. duplicitas iam
 iam nihil hoc ita composito schemate: uelocius acrius excitati⁹
 inueniri poterit: cui etiam pulchritudo iuerit & uenustas maxīa
 propter duplicitatem quę simul suauissima est: maxime si trimē
 brem excedat: qualis fere illa est Ciceronis. Maiores nostri sepe
 mercatoribus atq; nauicultoribus iūriofus tractatis bella gesse
 runt. uos ciuium Romanorum tot millium īmo nūcio atq; uno
 tempore necatis: quo tandem animo esse debetis! Legati erant q̄
 appellati superbius Chorintum patres nostri totius Gręcię lumē
 extinctam esse uoluerunt. uos cum regem inultū esse patiemini
 qui legatum populi Romani consularem uirum uinculis ac uer
 beribus omniq; supplicio cruciatum necauit. Illi libertatem ciui
 um Romanorum īmunitam non tulerūt. uos uitam ereptam ne
 glietis! ius legatōnis uerbo uiolatum illi persecuti sunt. uos lega
 tum omni supplicio affectum relinquetis! auxit tamen longiori
 bus membris hic splendorem & pulchritudinē Cicero quę fini
 ens corripuit: ut ad maiorem uim p̄cipitaret oratio: & duplicatō
 nis suauitas acrimonię obesset: uim eius retinuit iocunditatem
 mutatione depressit. hęc dixim⁹ ut ex his paucis plura qui legūt
 inueniant. hęc cęteris etiam exornationibus accōmodanda sunt
 nam omnia schemata cum connectuntur ita cōmutantur: ut nec
 suam penitus uim aut gratiam retineant: nec in alienam omnino
 transeant: sed compositum quid conficiāt ad quod & membro
 rum quātitas: & uerborum uis & numeri sonoritas considerāda
 est ut qđ ex his omnibus resultat dicendi genus capere possis.
 Quę orationis compositio tribus modis fit. Primo membris
 schematis: numero. Nam hic ut in numero. locationem ad clau
 sulam sic uerba in membris includimus quibus omnibus forma

b 3

dicendi simplex constituitur. **I**tem cum ex integris dicēdi formis una redditur forma. Tertio cum huius generis membra illius schemata alterius numerus & minutim hinc clausula: illinc locatio inde uerba: ad unam componendam formam concurrunt quae ab iis quae magis extant appellare solemus. Horum trium non minore cura (ut arbitror) quam oporteat primum in rhetoricis exposuimus. De reliquis nihil aut parum diximus: quoniam ad grauitatem eam pertineret de qua in alio tempore si dabitur otium dicere maluimus: sed ad Ciceronem redeamus. Cum ipsa legatio confirmatio rationis est a contrario dupliciter a legatione ac dignitate ad priuatum habitum a pace ad bellum: quam quidem rationem potuit ita exprimere cum ipsa legatio quam gessit in pace plena desiderii fuisset: equo animo priuatus esse potuit belli dissidio distractus a fratribus. sed maiorem locum acrimoniam quam explanationem postulabat & cum explanationi acuties opponatur acrimoniae faueat: artificio eam adhibuit. methodus enim haec acuti generis est ut cum pauciora dicantur plura ipsius orationis uel atque contextu intelligantur: ut hic legationem primum plenam desiderii dixit erat autem consequens ad legationis contrarium. orationem deducere. non autem id sed belli dissidium intulit. sic & pluribus breuius contractatis acrimoniam auget: & acute nimis oppositum suggerit. Alterum enim altero trahitur dissidio. scilicet bello equo animo a fratribus distrahi eum non posse qui uel in pace fratrum amore sollicitus erat: & qui in legatione ac dignitate suos desiderauit is priuatus magis desiderauit. ita oratio breuior. sensus amplior uis maior. adde quod acutum genus figurae per subiectionem aptissimum est. Schemate uero haec oratio circūducit & spiritus excitatione asperior est: Idque tria in unum confudit: ex subcontinuatione circūductionem: ex spiritus commotione asperitatem: ex membrorum ambitu splendorem: cui cetera conueniunt quae omnia cum acuto per methodum genere grandem orationem uehementem & figurae idoneam conficiunt. **N**ullum igitur habes. conclusio haec magis aperit figuram: licet enim postquam iudicis animum rationibus attraximus apertius concludere. non tamen perdit quod figura sit quamuis id quod fieri possit: ut quod figura tectum proposuimus.

id rationibus cautus comprobatum pedetentim exponamus ac demum sic aperte concludimus: ut nullo modo tegi uideatur: quadrimembris ergo collectio est. constat enim propositione ratione confirmatione conclusione. Id apprime notandum arbitror ꝓ cum propositum sit. ꝓ si est criminofum necessitatis crimen est non uoluntatis in conclusione criminis: ac uocabulo necessitatis omisso nullum habes. intulit alienę uoluntatis argumentum: ut cum rationibus impulsus: auditoris animus bonā in se fuisse Ligarii uoluntatem credat: uel non peccatum existimet: uel si ad hoc adductus non est: necessitate existimet quāuis & statim proponens non omnino dedit crimen sed quasi subdubitans si criminofum ē inquit.

O clementiam admirabilem hic locus & ad misericordiā rapit auditoris animum: quę huius orationis radix est. & ad recriminationem optime ꝓcedit: ut ipse paulo post ostēdet ubi dicit. Atq; hęc preter ea de me & quonia; iam intulit. nullum igitur habes Cęsar adhuc in. Q. Ligario alienę a te uolūtatis. nunc a rebus maioribus quę Cęsari glorię fuerāt ad misericordiam impellit. Ita ergo locos uel argumentationes disposuit ut oratio rebus crescat & uehementiora demonstratiuis ꝓponantur. qđ tam in partibus argumentationum q̄ inter ipsas argumentationes in quarto: cum de dispositione argumentationis ageremus fieri debere docuimus. nam siue nihil siue aduersus se fecisse ligariū: cęsarianūq; uolūtate credit quod in superioribus subiiciebat: ac ideo neq; ꝓponens omnino crimen dedit & concludens duo uerba propositionis ꝓteritit: quę tamen omissa non uiciosam fecerūt conclusionem: quę ad eundem sensum etiam absq; illis accedere uidetur: siue igitur illud credidit siue necessitate crimen cōmissum suspicatus sit: multo maius ē uel spōte sua iis ignouisse: qui eum consilio infecuti sunt. Preterea hęc admiratio fauorem ex persona iudicis conciliat: nō ꝓ sentētia exordii usus sit. tunc enim sententiam exordii interpositam putamus quādo qđ dicitur: ad enī partis quę agitur paruz; ad exordii finē plurimum ualet. itaq; adhibetur magis ut auditorē conciliet

b 4

quod ad aliud. hic uero locus misericordie initiū est. quam quidem precipue tanquam firmissimam hic in ingressu fere cause uoluntate prius rei comprobata & in postremis collocauit. Clementiam enim Cesaris in manifestos hostes predicat ut clementer ipsum in Ligarium reddat: qui uel nihil uel coactus peccauit. Est ergo hic locus deprecationis qui attributio nobis in rhetoricis appellatus est. M. C. apud te a se incipit ut in Tiberones commodius labatur: & ex utrifque quasi a propriis exemplis clementia Cesaris augeatur. nam si domesticis magis quam externis exemplis mouemur: suis multo magis cesarem commoueri necesse est qui in hac ipsa causa eos accusatores ac defensores audiat quibus ignouit. nec tuas cogitationes exaperit quantum confidat: qui uel de animo ipsius cesaris certior se esse ostendit. Apud quem igitur hoc di. nepe dixit quod fecit nunc quomodo in eum cesar se habuit ostendit. ita ipsius Cesaris exemplo cesarem mitigat. Vide queso tu. conuersio ad aduersarium acris est & a maiore infert minus. magis enim quisque celari sua crimina cupit quam aliena. hec uerbis quoque auxit. significantius enim dicere est quam confiteri. preterea conuersione hac utitur quam in prioris exempli conclusione que etiam ad confessionem pertineat. Viderat enim tiberones in dicendo ueritos fuisse ne defensor negaret. nepe qui testes etiam adduxerat. quare Cicero ut grauis orator cum manifestam intentionem accusatoris negare integrum non esset. misericordia cesaris magis fretus ad confessionem refugit. Forma huius particule dignitas est. idque ex omnibus pene partibus. nam res cum ipsis gloriamur tanquam bene gestis splendoris sunt. cum eis non gloriamur nec tamen formidinem nobis inducunt: a dignitate aliene non sunt. quam ceteris pene omnibus non in misericordia prosequitur. necesse enim si te nihil formidare ostendere uelis illa methodo uti qua sine omni dubitatione dare breuiterque omnia efferuntur. uide quam non re. bimembris repetitio cum primo membrum breuiter habeat necessitatis est. festinate quasi orator ad quod dicturus est. nec pulchritudinem ullam facit. non tantum quonia ad tertium membrum peruentum non est. quantum quonia conuersio & imperium

ubiq; frangere pulchritudinē solet. Lux liberalitas translatio dignitatis est & ut augeat hic posita est. Suscepto bello. solo membro mutauit formam ex dignitate in splēdorē: ut quasi hac re gloriari uideatur. Sumpta cōtra te clausula splendoris est monosyllaba tamē dictione in fine posita exasperatur: ut qđ re asperum ē in animū per aures vbo asperi⁹ illibat. Apud quem igitur. Interrogātis spiritus hic dignitatis est: quonia; fiduciam auget: qui cum hęc sciret repetitio trimembris. non tam pulchra & uelox q̄ dignitatis plena: duo tātū a dignitate aliena sunt. Schemata. articulus laude prædicatione litteris. ue loce enim & cesa per singula uerba oratione demonstrationē adaugere opus erat. & conuersio uide quęso tu. Nam cōuersio dignitatis inimica est. Atq; hęc præterea de. præparatio ad recriminationē & ne uideatur. odio aut ira cōmotus recriminari cōmemorat de se prius dixisse: & cur glorię faueat tuberones ostendit uel propter propinquā. correpetitio uenustatis absolutis membris edita & singulis. Sed hoc quęro. quis pure recriminatur artificiosissime. nam ne aduersariorum peccatis reo impunitatem compare uelle uideatur. postquā de se ipso dixit. Tum demum in aduersarios conuertitur. & tam suum q̄ illorum crimē: quoniam utrisq; ignotum sit ut quasi exemplis mirabilem clemētiā Cęsarī confirmaret: in mediū adduxit. sed suum dignitate orationis ac splendore decorauit aduersariorum acri & uebementi infecutus est: quāobrem ne orationis impetu: ut in odium Cęsarī tuberones impelleret in ipsos ferri acriter uideret. paulopost ad me reuertar inquit iisdem in armis fui. postremo simul ambo coniūgit. qđ aut aliud egimus tu &. Sic demum concludit hunc deprecationis primum locum in quo cęsarī clemētiā ample proposuit. quam Romę a persona ipsius Cęsarī tractam occultius firmavit. quippe qui tanta esset mansuetudine ut Ciceronem au diret alios defendētem in ea uoluntate non fuisse in qua ipse fuisset. q̄ in ea ipsa uoluntate fuisset: alia ratione a consulto factis a persona ibi probat. Suscepto bello ce. exēplo. deinde

b v

confirmat clementem esse Cæsarem cum dicit. Nempe apud eum cui interrogationem proposuit. Apud quem igitur? & exuscitaret auditorem & attentioem faceret: quo totâ hanc rem attentus arriperet. Tiberonis quoq; factio ingeniosissime sic allato ut & ad misericordiam animum auditoris trahat: & aduersarium recriminetur. locum concludit per collationem quadrimembrem. habet enim propositionem clementiæ rationem a persona Cæsaris. i. ab eo quod tunc faceret. nam facta personis attribuuntur. confirmationem ab exemplis duobus: quæ quoniam ad clementiam qua usus iam fuerat reducuntur. Non repugnabimus si quis secundo loco argumentationis adiungat & trimembrem putet collectionem conclusionem de niq; habet per conuersionem ad auditorem. Quorum igitur impuni. acrem quoniam & exempla commemorat & recriminationis uim retinet. ¶ His ita dictis alteram elocutionis partem huius loci quæ breuissime aperiamus. duobus enim dicendi generibus usus est: dignitate & uehementia illud factum suum postulabat. hæc aduersarii factum flagitabat. inter utrumq; tamen asperrimis posuit illud breuissimum. Quis putet esse crimen quod locutione asperum est: & ultima clausula quæ duobus bacis constat: qui ceteris eiusdem per membrum excenationis clausulis non conueniunt: quibus duas dictiones asperas retinent exasperatur nec uelocitate solum non caret oratio: sed cursu quodam incitari uidetur. primo clausulis quæ preter ultimam in breues exeunt pedes. membri deinde parum longis demum exornatione quæ membrum appellamus quæ & si pulchritudini magis attribuatur: tamen quoniam preter membrorum inter se connexionem breuissime quoq; redditionis uis inest cursu non caret. Quid enim tubero. uehementia mirabilis connexorum enim uelocitas & breuitate membrorum: & cæsa orationis propter articulum. splendor & clausulis acrimonia & asperitas ex conuersione ac ex suscitatione spiritus: quæ omnia ne minus exasperent agnominatione dicta sunt: cuius ingressu ex exitu paululum aridet. similiter desinens ad hæc ipsa

agnominatio cum longior sit absolute auxit omnia: sine qua fieri non potest. absoluta enim oratio quoniam distinctio-
 ribus constat membris insignitiorem vim omnem orationis
 facit illud memoria tenendum est: quoadocumque nimium excita-
 ta & ardoris plena oratio conficitur obseruandum esse ut pri-
 ma eius membra: quasi quietiore adhuc animo integrioreque
 spiritu efferantur. longiora sint que prope finem sunt breuiora:
 que proxime breuissima imo per articulum cesa feruente iam
 oratore ac fatigato spiritu plura connectere uolenti: ultima longiuscula
 ut quasi desines ardor: animi omnes uires effundere conetur.
 Que res maxime facit ut cum naturam ipsam sequamur ipsarum rerum
 uel non dedita opera concitari uideamur quod tamen absolute non
 comprehensioni conuenire uideatur. Nam circuitus hoc maxime proprium
 est ut uebementer breuius exeat illustrior prolixius quod accidit quia
 colligit spiritum circuitus: & uel precedentium rerum quod sequitur
 infert quare quanto breuius habet ultimum tantomagis se cogit
 oratio. At ubi per absolute multa uebementius dicuntur eo
 quietior est spiritus quo distinctiora sunt spatia & maiora interualla:
 que nisi ego pacto quo diximus ipsum exagites non nimis mouebis.
 Nam si non mouet nisi motus concitata uox uexatusque uario
 spiritus cum penetret animam non potest non exagitare auditorem.
 Ad hec illud obseruandum duplex comparatio inesse primum
 bimbrem alterum quinque membra quam uis ego primo articulo
 attribuerim. tum quia impetu spiritus superioribus coniungere.
 tum quia a repetitione a sequentibus separatur. **U**ltimum quoque
 tum repetitione bimbri interposita. tum quietiore spiritu
 distrahatur: que distractio comparationis suauitatem frangit: &
 enim omnes exornationes que multitudine membrorum iocunde
 sunt. cum huc atque illuc schematis spiritu membra diripiuntur
 quantum iocunditatis amittunt tamen guntat. assumunt. s; illud
 considerem? nimis urgeo lateat. guntatis est. nam cum
 dicat nolle apostoli adolescentem urgere: sic ad se reuertitur
 ut eum non dimittat & ab acronia non recedat. nepe q

etiam ipsam conclusionem acius intulit circuitu bimbri
& illustri. comparitas enim membrorum ut per se iocunda
est: sic reditioni cōnexa & circuitu cōfusa illustris redditur
sed splendor minuitur paucitate membrorū circuitus uis cre
scit: qui si primo membro longiore proferatur uehementior
sin breuiore splendidior fiet. Atq; in causa hac. preparatio ad
alteram recriminatōis partem. Qui homo tum inge. laudat
aduersarios ab attributis personę ut uideatur rerū ueritate nō
odio in eos inuehi. Nam si iudi antequā crimen crudelitatis
inferat. auxit iudicio patris. Arguis fatentem. ¶ Secūda reci
minationis pars q̄q̄ in eam maxime recriminationē appellare
sileamus: quę in idem crimen rapit: ut in p̄cedenti factum est
latius tamē hic recriminationis capto uocabulo cūcta quę ad
uersario crimini dantur: recriminationi attribuiamus. cui⁹ sunt
partes duę. una quę in idem rapit de qua iam dictum est. alte
ra qua crudelitatis aduersariū nimie arguit. ¶ Hui⁹ sunt parti
culę quatuor. Prima q̄ contra mores roma. sanguinem tuu;
petat. Altera q̄ irrūpat in fletum supplicis. ¶ Tertia de primo
aditu ipsius ad iudicē qui locus esse & deprecatione alienus
non est. ¶ Ultima comparatio criminū. Primā ergo particulā
collectione tractat quę in iuridicali absoluta persona. conie
cturaq; constituta est. ¶ Arguis. ¶ Hoc totum usq; ad illud
condemnet sed necetur. & quasi propositionē posuerit habz
causam aut fateatur accusare. ¶ Hęc non modo mirabilia. iter
ponit breuissimam exordii sentētiam. de mirabili eniz prodi
giiq; simili re dicturū pollicetur & attētiorem facit auditore
Non habet eam uim accusationis. ¶ Propositio in iuridicali
absoluta & coniecturali duplici simul: ita tamē ut maiorem
coniecturalis uim habeat. Iuridicale magis ostendet. id ideo
fit q̄ post propositionē ratio iuridicalis statim subiicit qua
ostenditur necem exulis hoīs nullum unquā petiisse. qm̄ cru
delissimū sit. q̄re q̄litate p̄positōis roborata qd̄ cōiecturale
ē. confirmatōis loco repetit. nā qd̄ aliud agis q̄ ut occidat ab
soluitq; breuissime loco a factis enūeratōe bimbri & nc̄cia.

accusas non ut dānetur: sed ut occidatur. damnatio exilii est ipse exulat. non ergo ut damnet. restat ergo alterum. id ipsu; coniecturale paululum post eo uebementius quo breuius eadem enumerationis ui repetit iuridiciale tamen etiā interserit

At istud ne apud eum quidem. ita hic recriminationis locus duobus testibus compositus est. hoc egit ciuis R. o. ante te a consuetudine. sicut in eadē oppositorū doctrina est sic negationem ad affirmationis sedem reducimus. hęc si mō ratiois dicta nō sunt eius tamē locum tenent. nec enī omnia oportet uebemētius colligere sed solutiōribus in ipsis quoq; argumētationibus uti mēbris qđ tūc maxime faciundum est: cū ipsa rerū uis tāta est: ut orationis ui parum egeat: qđ huic loco accidit. satis enī erat solum cōmemorare barbarorū hoc nō romanorum moris esse. nam quid aliud agis: cōfirmatō. Nam & si a maiore minore simili cōtrario equali exemplo trahi cōfirmationem in rhetoricis dicim⁹. sed illud quoq; addidim⁹ confirmationē sic ferri ad rōnem quēadmodū ad ipsam propositionem ratio fertur. qđ ita propriū est confirmationis ut cum id perspiciamus ambigendū non sit confirmationē esse qđ dicitur nec mirari debemus si nōnūquā circūstantiis confirmamus: cum confirmatōis locis rationē quoq; adducam⁹ nam si qđ propositum statī: confirmationis locis cōprobat ac deinde concludit nihil subitelligi quicq; possit absq; confirmationē. contexi orationē necessario dicem⁹: cum uero rō p̄cedit quicquid confirmatōis locis dicit. confirmationem esse putabamus etiā si minus ad rationem magis ad propositionem accommodari uideatur. nam quid aliud agis romę ne sit: ad illud fertur usq; ad sanguinē incitare solent. confirmat ergo ex facto ipsi⁹ tuberonis ex attributis personę: agitq; totam hanc confirmatōnē repetitione. tum illustra quia pendet nō antecedēte uerbo. tum suauit multitudine membrorū quibus infringat suauitas eius interrogatōne quę maxime tūc aspera est quādo arguit: & quādo locus breuior erat expolitōe extēditur quę tamē magis exasperat: cū ea quę ī uno p̄rie noīe cōtinētur latius enumeret ut crudelior uideat: qui his omnibus

24
carentibus accuset: & quoniã bis contētus non est. qđ maius
bis sit postere uideat̃. id autem non nisi mors est. acris ergo
hic expolitio est: quam tamē non schema sed methodon pu
tamus. est nãq; id ei⁹ maxime propriū ut cum īmorari faciat.
maiora reddat quę dicimus. itaq; aspera asperiora. acria acrio
ra. suauia ī moratione suauiora efficit. Ne sit in priã. ultimū
posuit repetitionis membrū qđ primum recte esse non pōt.
nam quę continentur preponi debent qđ continet inferri. ut
omnia includat. quare nō ita recte dixerim. noli facere ne do
mine cum uxore ne cum liberis sim. recti⁹ noli cōmittere. ne
cum uxore: ne cū liberis ne domi sim. Ecōtra rectius dicitur
si negationē abstuleris. fac in patria cum parentibus cū uxore
cum liberis sim. nam cum res huiusmodi sit ut eneruis uidea
tur nisi crescat oratio. nisi crescat oratio in negatione qđ con
tinet malus est in affirmatione quę continētur ampliora: qui
enim patria caret & iis quę continētur in patria caret. sed qui
in patria est non statim cū charissimus ē. Repetitionis uero
ultima membra multo breuiora sunt. quoniã non eo hic im
petu currit oratō ut necesse sit postquã ad minima corruerit
ad longiuscula respiratur ut sustentari uideatur. Num est?
num potest? mutauit repetitionem & retinuit existimatione;
nec enim potest aliter ad conclusionem hic festinare oratio?
Prohibetur exulat. duobus his uerbis quasi per expollitū arti
culum breuissime qđ antecedit expressit. per dubitationem
enim probatum qđ est ad inferendam conclusionem parum
es utile. non tu ergo hunc patria priuare qua caret sed uita uis
dicit qđ a superioribus sequitur asperrime: ut orationis aspe
ritatis maior crudelitatis appareat facies. cōuersio schema ce
leritatis & acrimonię est quę cum ab asperitate alię nō sint
compositione tamen penitus horrent. nam & pedes iter se hu
ius membri minime cōueniunt. Bachius enim balimbachio
contrarius est & ambo dispōdeo & epitrito non congruētes
deinde hiatus ē nō paruus. preterea pri. & tri. diuersę platiōis
syllabę. silr qua & ca. silr posite & uis uni⁹ syllabę uerbū exili
uocali & unica consonāte terminatū producte cum proferti

debeat id ipsum quod significat spiritum uiolentat. Inicium uero
 membri & si dispondeus esse potest magnificus profecto nume-
 rus firmus & stabilis tamen quoniam quatuor syllabarum pes tres
 dictiones complexus est distrabitur ac (ut ita dicam) discipatur
 sonoritas sua: quod & in clausula passus est: ubi & asperior est ulti-
 mi uerbi asperitate: & quoniam omnis pes quadris syllabis duri-
 or est: si in monasyllabum uerbum exit quod si e monasyllabo oriat
 Ad istud ne apud eum quidem redit ad iuridicalem confirma-
 tionem. solent enim nonnumquam oratores ad eius quod reliquerunt
 (postquam rationibus nonnullis quippiam incluserint) confirmatio-
 nem redire: quod plerumque fit uel cum impetum quidam dicendi ad
 inferendum deducit quod huic loco accidit: uel cum ea est rationum
 uis: & nisi colligas quod sequitur antequam confirmes debilitari ac
 concidere uideatur. confirmatio igitur haec ad illud fertur. Hoc
 egit ciuis Romanus ante te. Nemo est autem quasi ab exemplo
 maiore. quae tamen crude ostendit differentiam personarum: ut
 acerbius uideatur id apud ultorem crudelitatis agi quod apud cru-
 delitatis principem nemo ro. egerat. Ego uero istud non posco
 hi. ita. me. ponit quod obiici poterat & concurrit hoc est assentire
 uidetur tam iudici quam aduersario mirifice. simul enim & concurrit
 & quod inciderat. hinc id quoque colligit sanguinem. s. Ligarii peti
 & ad alteram partem crudelitatis preparat. Noui enim te noui
 pat. absoluta breuior trimembris repetitio suauitatis est maxime
 cum argumentationis iocunditas inesse ei uideatur: quamuis locum
 etiam grauitas insit: quoniam quanto uerbis mitior tanto re aspe-
 rior est. studia denique immoratur in laude aduersarii: ut ex attribu-
 tis personae fortuna & studiis illud inferat. Itaque certe scio uos non
 san. p. sed. p. attenditis res enim eo spe purgata intentione aduer-
 sarii loco imprudentiae infert: ex factis breuius id ipsum. Accusa-
 toris autem intentio quadruplex est. ultima qua rei pena incendit
 qua genera non discernimus uel qua causas distinguimus eam
 quoniam tota oratio respicit: iudicationem appellamus cuius tam
 ultimum principium quam alteram partem: eodem uocabulo nuncupamus
 ultimam ergo hic intentionem aduersarioque non esse sanguis leuioribus argu-
 mentis ab attributis personae concludit: at a factis: quam ligari in exilio

esset: atque ideo prima id accusatoris intentio esset non posset
 neq; propinquam sine causa uideretur assumere: nullā aliā osten-
 dit q̄ sanguinis. quoniam nulla alia exilio grauior: itaq; hic loc⁹
 figuratus est ductu contrario. Qui est igitur alia preter mortem
 si enim in exilio uelocitas schemate breuitate membroru;. breui
 iniectio: quę ueritatē quoq; conficit & deniq; duplicitati tro-
 chei clausula. Schema subcontinuatio est: quę uelocitatem facit
 paucis absoluta: cui⁹ uī nō simplicē absolutionē arbitramur. nā
 alię quietiores sunt & quasi fixę astabiles quę tamē redditionis
 breuitate uelocitatis speciem præbent. alię speciē mouent & solli-
 citant ac impellunt ad sensus absolutōnem. qua propter hūc mo-
 dum gręce appellamus: qđ fit cum continuatione
 concitatus spūs incidit. huius subcōtinuationes semper ueloces
 sunt. uerum breuiter & præpositę & reddite uelocissime. effert
 autem hic locus per enumerationem bipertitam. nam si sceleris
 poena aut exilium est: aut sanguis: & exilio contētus non es. san-
 guinem ergo petis. An ne ignoscatur uelocissime mēbro interro-
 gatione cum exsuscitatione trochaico numero ac clausula id in-
 tulit. qđ aduersarii ultimo intendebāt: quo genere tum potissi-
 mum utimur: cum res ipsa fiduciam præbet. uerū ad hoc id etiā
 coegit Ciceronem qđ alterum enumerationis membrorum nisi
 cito ei succurret fluctuabat. Contentus nāq; adeo sum exilio di-
 ceret aduersarius ut nō propter sanguinem accusem: sed ne reuo-
 cetur cui cito remedium apponit non asseueratiōe sed id quo re-
 fugere posset: & enumerationem refellere acerbi⁹ atq; crudelius
 ostendendo. Hoc uero multo acerbius multoq; gra. rem quam
 nos do. usq; ad illud uocē prohibebis. huius loci propositio est
 quę longior necessario est. Et enī res quę honesta potest esse. si
 tanquā turpis proponatur quonia; id natura ipsius non patitur:
 nisi alia quadaz circumstantia turpitudine annexa ostendatur. non
 est ut turpis proponēda. atq; postulat ne qđ domi petis cōsequa-
 ris. non statim crudeliter postulat: quare ad rem ipsam. aliā quoq;
 circumstantiā assumere oportebat. Assumit autē hic modus quo
 res circūducit: qui nisi latius prædat uires orōni nō submīstrāt
 & p̄sonę qualitati. qua mirifice auditorē conciliat. non omnino

causę qualitate neglecta. est autę locus diffinitionis comparatio
 Si cum hoc se. fictorium est qđ quoniã aut maiorum uel mino-
 rum incisione: aut similibum uel oppositorum enumeratione con-
 ficitur: resq; ipsa nec incisionem nec enumerationem suscipiet. In-
 cidit per expolitionem. ut cum plura & similia exponere uideat
 uires fictorium proprias non amittat. Est ergo incisionis species
 in similibus nec enim possunt non uideri similia que soli expo-
 litione fiunt diuersa: que breui repetitõe complexus est. ut nec a
 uelocitate habeat oratio & multitudo uel eius schematis expressi-
 or uideatur: qđ in eadem re penitus fieri non potest. confingitur
 autem minus quoniam ab iis que unum & idem fere significat i-
 maius illud irrupit: quãto id durius qđ nos do. pe. id. Illud iam
 in rhetoricis diximus: ne quis dubitet maius & minus ut opposi-
 ta sunt. sic oppositam uim possidere: ac ubi ab affirmatione in
 affirmatione procedimus si in personis locus est. ibi ab negatiõe
 ad negationem: si in negotiis & ubi econuerso in personis In ne-
 gotiis quoq; econuerso. quam diuersitatem in his rebus esse itel-
 leximus: que minus complectuntur & continent. nam in ceteris
 personarum ratio adhibeda est: cui rei hoc fictorium; testimoniũ
 prebet cum a minore maius acriter asserat. Et ut spero non fru-
 bic auditorem iniectione breui conciliat. Ibi & in tali mĩa mul-
 & hoc ipsum facit: & in aduersarium circumfusi populi accumu-
 lat inuidiam. Est autem totus hic locus ueloci genere conscriptus
 iis fere rationibus quas modo exposuimus cui etiam acrimonia
 inest propter interrogationes exfuscitationes aduersiones: quibus
 & alioquin uelocitas acrimonię finitiã sit. que genera iuncta si pu-
 ra sunt in asperitatem incidunt: quãtum repetitõnis uenustas: tũ
 traductionis suauitas: tum nonnullorum membrorum pulchri-
 tudo & splendor facile confringit traductiorem bis ponit. Que
 est igitur alia preter mortem? & si cum hoc domi faceremus: qđ
 etiam se. ut membra hęc q; nos domi pe. et. nos iace. & in tali mi-
 seria. hęc iquã membra pulchra atq; illustria sunt. ita uelocitatis
 nimię ac acrimonię precipitationem repetitionis ac traductionis:
 tam uenustate q̃ iocunditate: & trium membrorum iteriectio splē-
 dore cõdiuiti: que forme cũ i unũ conflatur uehemētiã reddūt.
 Dicã plane. cc. qđ sentio cõuersus ad auditore genus q; dicēdi

a uebētia in splendorem uertit. quare oīo lōgioribus mēbris fa-
ciliore locatōe illustrioribus clausulis sibi cōposita ē: nec cōuer-
sio quēq̄ turbet q̄ ab hoc gñe alienior sit. nullus eī nisi earū rerū
īperitus dubitabit cūcta quę spōte sua diuersa sunt si q̄s naturā
suā & formā aīo sepet atq; cōplectat cū rebus uī addūt id genus
cōficere q̄ res. i. sentētię postulant. ea uero hic res afferē qua iure
auditor exultet eāq; magis extollit cōuersio. auget igit̄ cōuersio
splēdorē nō minuit. Est aut̄ ab attributis p̄sonę ab hūanitate nā
insita cęsari unde sibi eū cōciliat: imo ut ignoscat cogit. redūda-
ret ista uictoria: illustrissima clausula q̄ antipasti trochei ionici a
maiore numero sonat. suntq; oēs fere nobiles. nāq; qđ sentio io-
nicus a maiore ē. Aliis misericordē peō. tertius duplicatus. Liga-
riū nō fuisse diiāb⁹ cū ditrocheo eē uelle⁹ ferme elroicha. mēda-
ciū ionica tū affuissent heroica. nec deinceps siles cōsequūt. qm̄
ad cęsum atq; minutū genus descēdit: qđ noles clausulas nō pa-
tit. q̄ multi enī eēnt de ui hęc rō & cōtrarii & minoris: uī h; cōtra-
rii. si enī uicti ne sis misericors petūt qđ faciēt uictores: minoris
q̄ si etiā qb⁹ ignouisti ne aliorū miserearis postulāt: multos qui
tecū uicerūt idē petituros credēdū ē. hos locos sua etiā spōte fi-
nitimos ut magis confirmet arte cōplexus ē. cū enī q̄ multi de ui-
ctoribus dixerit: consequēs erat si solā contrarii uī retinere uolu-
isset. illud inferre cū & ii qui uicti sunt nolent te eē misericordē.

Vex qm̄ illis ipsis uictis ueniā dedit q̄bus ignouisti iqt. ita par-
ua mutatione & clemētiā Cęsaris extulit cum dicat ignouisti: &
odium in aduersarios concitat q̄ nolint aliis q̄ ipsi impetrarunt
ueniā dari & contrarii ac minoris uiribus simul impellit. Nec eī
auscultādi sunt si qui nō magis ignorātia q̄ hebetudine cum e di-
uersis locis fluere argumēta quēdā audiāt. locos nō esse assignā-
dos asserāt. qm̄ dubiū sit unde trahat argumētū uno poti⁹ cōf-
faciēdū alti⁹q; p̄spiciēdū si q̄ ab uno loco manare uidēt. in plū-
bus radices eo alti⁹ q̄ occulti⁹ iaciāt maxie cū robustiores trūcos
ualidiores ramos: generosioresq; fricūs oñdūt. grauis eī oratoris
ē paucis uerbis plā cōplecti: & ūdiq; cōmunire oīonē qđ facē nō
poterit nisi multoz sil⁹ argumētōrū uī aīm auditoris aggrediat.
Vtrū uero ut genera formęq; dicēdi cū in unū confluūt: unum
ex se cōpositū reddūt. genus qđ p̄tis uocabulo si ei nomē iditū

nō sit appellamus: sic & in iuētione: tā in statibus q̄ in locis: siue
 p̄cipalibus siue secūdariis cū ad idē plerūq; cōcurrāt unā uī ex
 diuersis cōpositā auditorē occupare credēdū sit. an ipsa multitu
 do rerū audientē iuadat: & si eius cognitio tā ad speculādā q̄ ad
 dicendū nō sit iūtilis: tñ ī p̄ntiarū relinquat uel qm̄ ad grauitatē
 p̄tinet de qua nihil aut paz; dixim⁹: qd̄ putabam⁹ nisi de ea p̄ce
 pta edant nō nimiū nos legentibus profuturos: uel qm̄ ueriti fu
 mus: ne nōnullis ostentationē scribere uideremur: si latius eā rē
 hic explanarem⁹: quē sine naturē rerū disciplina explicari nō pōt
Verū orator ubiq; uidebit qd̄ factō opus sit: multitudie poti⁹
 incūbendū an quāto pauciorib⁹ tāto robustioribus irruendū: &
 numerū ne rerū oīo p̄ se ferre debeat: aut incisione plura uel iun
 ctione pauciora ostentare argumēta. credatq; nō p̄spiciorē ēē
 sensum auriū q̄ oculorū quib⁹ quodcunq; obiicit. quare nec di
 cēdi quidē perit⁹ cū audiat statī sed cū acrius consideret aīo p̄ci
 pit. q̄ si probare cēsari po. confingit miuus ex p̄titione similiū
 p̄ expolitionē. & si eēt ali. eius co. dat qd̄ abstulit ut augeat. nam
 si nō ē hoīs q̄c̄q; arguere multominus eius ē qui ī eodē crīne fuit.
 itaq; locus hic duo ad idē trahit argumenta: quē numero suo se
 offerūt qm̄ & oīone distincta sunt. multitudo enī tā ad amplifi
 cationē q̄ ad probationē cōmodius ad ultimū solū. quare tum
 maxie uno ex plurib⁹ agēdū cū distincta argumētōrū uis quasi
 disp̄sa perit. sed his duobus quasi uno a minori argumento ma
 ioris esse crudelitatis oīdiē confitētes ac ueniā petētes q̄ negātes
 oppugnare qd̄ nō proximū posuit: sed ita repetiit. sed tñ aliud ē
 errare Cēsare nolle: aliud nolle misereri. tū diceres Cēsari ponit
 utrūq; ante oculos breuiter pdissolutū & qd̄ ex fictō: io ē. & qd̄
Tubero dicit: ut contētōe alterū altero crudelius uideat & illud
 inferat. Nec nec hoīs nec ad hoīe; & qm̄ collatione fictōrii uel
 accōmodatōe ad id qd̄ uolum⁹ cōmentationē esse placet: erit il
 lud epētīmēa. & si eēt alic⁹ ei⁹ cer. qd̄ ut obsistētia ad inficiatōe;
 sic ad cōmētationē fert: & tanq̄ minus depēdet. nā si hoīs nō est
 quēq; arguere multo minus ei⁹ q̄ in eodē crīe fuisset. nūc totā col
 lationē cōfusius tractatam certiore ordine cōsi deremus. Hoc ue
 ro multo acerbius proposito lōgior. si cum hoc clo. rō. ex fictō
 rio quo minus confingit. nam ut etiam in superioribus tactū est

queadmodū cōfirmatōis loci rōis sedē nonnūq̄ occupare uidēt
sic fictoriū cū expolitōis modus plerūq̄ fit tñ uel uniuersam nō
nūq̄ cā; āplectit̄ ut ī tertio rhetoricorū etiā exēplo mōstrauim⁹
qd̄ cū fit principalis loci quo tota cā substinet̄: uī & cōpiā substi
net. cū uero ī cōfirmatōis locis fundat̄: eosq̄ adauget ad expo
sitionē argumētationis accōmodat̄. cū in circūstantiis fundat̄: ut
ī factis. i. ī attributis p̄sonę hic ut rō p̄positionē firmat. Dicā pla
ne ut ad se uertat ac attētiorē ad id qd̄ sequit̄ faciat iudicē hoc ī
terponit. & ideo spōdaico numero & dattilica clausula etiā oīo
nem extollit. Sentio inqt. ut breuissima hęc p̄paratio nō p̄turba
tione subita: s; certo iudicio efferi uideat̄. itaq̄ & splēdore usus
ē q̄si rebus exultaret & ueritatis methodo q̄ confidat̄: & demō
strationis schemate. Si in hac tua forma post p̄parationē demon
strationis schemate alia rō ponit̄ ex p̄sona Cęsar̄is: & hęc p̄ ficto
riū qd̄ oppositā negationē confrīgit ut contrariū inferat. q̄ multi
enī cōfirmāt iūcta uī minoris & contrarii quorū alterū exp̄ssi⁹
alterū occultū⁹ tñ hōis non eēt. p̄ inficiatōnē hęc ē expolitio rōe
anteposita ex fictorio qm̄ soluti ciuis consulerim⁹: & si eēt alic⁹
tñ tuū nō eēt ob̄sistētia. h⁹ rō quoniā ī eadē fortuna fuisses. infici
atōis & ob̄sistētię modus: in locis principalib⁹ plerūq̄ fit: sed
uniuersam qñq̄ constituit causam: & locos secūdarios occupat
ut hic & fictorio iūgit̄ a quo differt: q̄ fictorii uis multitudine
aut uera aut quę uera uideat̄ cōstat: & rōis uī h; inficiatio & ob
sistētia p̄positōis. sed tñ aliud ē ante oculos utraq̄ re posita. ut
collatione qd̄ maius ē exp̄ssi⁹ erūpat: qd̄ p̄posuerat. hęc uero
multo acerbius cōmutatis uerbis infert. Hęc uox hōis non ē: nec
ad hōiē; iqt: ut auditoris odiū in eū concitet q̄ adeo in humana
uoce ad iudicē uterē ut credere uiderē eū non esse hōiem. qua
q̄ apd̄ te inflāmat animū iudicis & exponit ābiguū ne ita possit
accipi hęc uox addito & sibi eū cōciliat & aduersario infestū fa
cit. ac primū adit⁹ & postu uenit ad rep̄hensionē ipsi⁹ primi adi
tus & postulatōis aduersarii q̄ de scelere se Ligari dictuz̄ polli
citus fuit: qd̄ ille ad cōiecturā figura latētē retulerat. nec enī ueri
filē mibi uidēt ita mēte captos fuisse Tuberones ut qd̄ illi ipsi q̄
Cęsarem sequebantur scelus nec putarēt nec appellarent: id qui
in eodem fuisse crimine putarentur: scelus in altero p̄dicarent

Non ergo ad commune pompeianorum factum id referebāt:
 Nisi forte credamus dementes fuisse Ciceronis aduersarios:
 qđ quoniā faciundum non est considerandum diligenter: qđ
 causa flagitet. quomodo Cicero defendat qđ ergo ad hāc ptē
 attinet: nec figuris cōtecta nec aperta Tuberōnis intentio mea
 quidem sententia in commune pompeianorū crimē ferebatur:
 sed figurata in latentē coniecturam aperta qđ missum eum a se
 natu: ad prouinciam obtinendam ui expulerit. ac orator grauis
 cum recte singula prospiceret: nec conscius uideat. Nihil dixit
 quo figuraz. subintellexisse uideatur: nec expulsos inde Tube
 rones: nec ligarium pompeianum fuisse negat: quoniā non erat
 integrum uerum. quoniā qđ fecit ligarius: ut pompeian⁹ fecit.
 scelus in commune pompeianorū: partiu; crimen abducit gra
 uissime. tunc. n. crimina deriuanda ex partibus: in cōmuniōra
 reducenda: uel e cōmuniōribus in partes deducenda: cum id fa
 cere tuti⁹ est. est autē deriuatio reductio ac deductio criminis:
 tum maxime nobis integra cum non potest id facientes nos
 reprehendere: aduersarius & rem quā agit reuocare: qđ huic pti
 accidit. Nec eni; ad latentem intētionē respondere aduersariu;
 quisquā urgebit: nisi seipsum prodat. Nec apta Tuberōni sta
 bilis erat: cum nequaquā ad Cēsarem in eos pompeianos animad
 uertere pertineret: qui tempore belli ciuiliis senatui nō puisset.
 quare non ut ligatio infestior fieret Cēsari id dicebatur a Tu
 berone: sed ut sibi pompeianas partes: semper professio ho
 nestum aliquid diceretur: cui⁹ turpitudine aperte in ligariu; illa
 ta: ad id quoq; posset referri: qđ p figurā subiiciebat. illud qđ
 uehemēter aduertendū: qđ cuz diceret Tuberō scelus ligarij eē
 qđ se in africam senat⁹ auctoritate uenientē expulerit. idq; aduer
 sus Cēsarem cōmissum subiiceret. Sepauit hęc Cicero. ac huic
 ultimo qđ occultū erat: qđq; intellexisse dissimulat: cōiectura
 ibi respondit. Si essetis recepti. Cēsari ne eam tradituri fuissetis
 ante coniecturam factum facto compat: ut recriminari uideat.
 suspicionem debilitet: & ad cōiecturam additum sibi pparet in
 hac parte nomē sceleris: ad commune ut dixim⁹ reducit & dif
 finitione utitur. factum. n. tam ligarij qđ pompeianorū cōuenie
 bat nomen facti in controuersia erat: id nomen facto ligarij qđ
 c

expulerit. a Tuberone attribuebat: & ut facilius negari possit ad pompeianorū cōmunē causam a Cicerone reducit. Sed iam satis de his ipsius Ciceronis uerba cōsideremus: ac p̄mus adit⁹ & po. attētiorem facit auditorē ac docilē sūme huius particulę breuiter p̄ponendo. Nō dubito quin ad. captat beniuolentiā; a p̄sona Cęsar̄is cū statim ostēdat ab ea immanitate sic lōge ipsum abesse: ut putet pōpeianos sceleratos: ut hoc audito admiret: & a p̄sona aduersarij qui id diceret cū in eadē cā fuisset: & innuit falsu; eē qđ Tubero dixit. qm̄ nouu; & a nemie unq̄ dictū. tris ergo causas dixit que cū inter se copulari possent disiunxit tñ uelut ad mouendā admirationē cęsari unāquāq; sufficere ostenderet: uel qm̄ demotione animi nō sua sed alterius dicit. Tūc enī maxime disiūgimus cu; uel res ipse simul eē nō possunt: uel de altero dicimus ut cū incōiecturali trāsponimus si ab iis que alij fecerūt in iudiciū trahimur: uel cū oratione ostēdimus sufficere singula ad inducēdū qđ uolumus. usus uero ē uelocitate breuioribus in repetitione mēbris & trochaica clausula ut breuiter exponeret quare nō dubitaret. Vel quid nā nouisse subiicit hic nouum. n. qđ dicit ad figurā aduersarij potest referri. Item in figuram figuris illudit. Scelus tu illud. tu. cur. p̄ponit nomen acriter per aduersionem & interrogationē. Isto enim nomine adhuc negat. idem & est defēsor̄is propositio in diffinitione. Illa causa car. reducit ad communius. Alij errore; ap. a cōsuetudine loquendi: uel opinioni cōmuni p̄bat eā cām caruisse hoc nomine: quā loquēdi tamē cōsuetudinē opinionē cōmuni ortā: nō ad diffinitionē sed ad nomē refert. Nā in diffinitiuo statu p̄spiciēdū est: ut si qđ rarius p̄pter multitudinis naturā fieri pōt: de re qđ sit opinio habeat ad diffinitionē. Sin id fieri nō potest cōmunē loquēdi cōsuetudinē: & opinionem ad ip̄m nomē referam⁹: qđ ideo firmū est: q̄ q̄ ab omnib⁹ eodē mō dicunt: & si pleriq; noīs rationē ignorāt: nō tñ absq; ratione ita dictitata sūt. qui durius inqt: ut crudelis uideat: q̄ scelus nominat articulo hoc explicuit uelociter & non dubius animo itulit. Scelus p̄ter te adhuc nemo: qđ ueritatis est: ne q̄ uulgo nota omnibus erant dubitare uideret: & ut scelus eam causam appellatam non esse ueritatis metodo assereret. At mihi qđē

si pro no. pronominat. p̄mo ut ipse opinat̄. deinde ut Cēsar ex
 istimauit. Nomē ergo nomini opponit: qđ p̄nominantis est.
 Sceleri fatalē necessitatē p̄nominatōnis diffinitio hęc ē. fatalis
 necessitas est cū res non humanis consiliis: sed diuina necessi-
 tate gerunt̄. Sed hęc res humanis consiliis diuina necessitate su-
 patis gesta est. Fatalis ergo hęc necessitas fuit. ponit̄ autē hic
 accōmodatio sola: quā & expositionē appellam⁹. sed accōmo-
 datio uel dictā uel subauditā diffinitionē subsequit̄. expositō
 p̄cedit: quare ordine nō re differūt: nec inter accōmodationē &
 diffinitionē aliud int̄est: nisi qđ illa simpliciter p̄fert̄. hęc re; de
 qua dicit̄ assumit. quare plerūq; accōmodatō sola dicit̄ qm̄ ex
 ea facilius cognitu diffinitio est. diffinitionē sine accōmodati-
 one uel expositione adhibere uitiosissimū: & p̄pter id qđ dcm̄
 est: & qm̄ bnę sepata sūt nō mouēt. Liceat esse miseros: quāq;
 hoc ui. post diffinitionē p̄noīationis quasi quodā ip̄etu animi
 & indignatione in cōmiserationē icidit: cōmunit̄ plus de oīb⁹
 dicit: ut possit a p̄sona Cēsar̄is nō beniuolētā solū captare: s;
 ad misericordiā cōpellere: q̄ maxie ista cā defendi uideēt. Illud
 enim potissimum existimādum semp̄ est: qđ cū per tota; fere
 orationē sp̄sum est locū quoq; suū seorsuz optinet. Nā qđ cū
 alijs cōiunctū mouet & seiūctū non agit̄ ifirmū ē. Nō loquor
 de il. lo. q. remouet uiuos. de illis q̄ occiderūt loqui soluz dicit:
 ut magis moueat. Fuerint cupidi. fuerint ita. repetitio icisa nō
 uelox. numero. n. ip̄edit̄. nā cōmiserationis genus alienū a uelo-
 citate est: mēbris tñ breuioribus cōtextit̄. nec. n. hęc animi p̄tur-
 batio in longius: producere spiritū pōt. & orationē semp̄ tardi-
 orem facit q̄re nisi cōiūcta sit mēbra breuia numerū cōstātē ha-
 bebit qđ fiet si bis pedibus abundat q̄ plurib⁹ syllabis p̄ductis
 cōstant: qđ ad cōq̄stionē penitus referri nolumus. nā & si locis
 cōueniant genere tñ dicēdi est in quo differāt. cōmiseratō. n. cū
 omnia ad p̄sonā dicētis cōferat: nec quātū in se est ad p̄sona;
 aduersarij respiciat genus orationis postulat tardū & incisū: ut
 p̄noīantis. nō pl̄xitate mēbroꝝ: sed syllabarū p̄ductione assu-
 matur & uox altius efferat̄. In cōquestione cū p̄sonā quoq; ad-
 uersarij respiciam⁹ acris ac uelocis orationis nō nihil sub appa-
 reat oportet: ita tñ ut cōmiserationis genus etiā hic cluceat. Ad

c z

hęc cōmiseratiōi & omni affectui nimio exornatiōes qb⁹ vba
eadē sepi⁹ ponūt. qm̄ i moratiōe affect⁹ emergūt maxie cōueni
unt qre cōmodissime repetitiōe usus ē. locus aut cōmiseratiōis
huius ē a deploratiōe singulorū. nec. n. possum⁹ nō misereri cū
clari uiri cupiditate quadā uel ira uel p̄tinacia in miserā deue
nerint: sed ei cōiungit locus a distributione tēporū. redit. n. a p̄
terito ad p̄sens oratio. In futuz etiā p̄ natura tēporis p̄tēdit: cu⁹
dicit liceat sceleris crimine furoris patricidij carere. q̄ omnia for
te in ligarij factū tubero cōgerebat. Liceat gn. pom. mor. splen
dore p̄sonę splendore magis i misericordiā ipellit: si tātus uir
qm̄ ad aliqd etiā ipse ut homo errauerit: aut cupidus qd fecerit:
idcirco in sceleris & furoris crimen idigne trabať. p̄cipue post
mortē cū etiā ipis q̄ uere scelerati fuerāt: natura ipa duce ignof
cere soleamus. Illud loco dixerij: qđ et si ad grauitatē p̄tineat.
breuiter tñ tactū eloquētię studiosis nō parū fructus afferet:
easde ferme res orationis ui ad diuersa rapi posse. Iā hic eo ipa
qbus opinioni cōmuni ac loquēdi consuetudine nomē negat.
cōmiserationē faciūt: genere dicēdi cōmutato simul cū loci tra
ctatione: q̄ quātū possit tā et si etiā in rethoricis tractatū est: tñ
id latius ostēderē ad p̄cepta grauitatis p̄tinet. fit aut hic p̄sonaz
mutatione. q̄ eni; aliis tributū opinioni cōmuni cōfirmabat q̄
cōmunis locus diffinitiui status est. Id ipm̄ in eos: q̄ occiderūt
celatū cōmiserationis locus factus ē. his illud addat. q̄ nisi qs
in quo loci differant in quo conueniāt & quomō alius ad aliū
trāseat. & cum his oibus tractationē tā locorum q̄ affectuum
& genera orationis formis idonea: nisi quis inq̄ hęc teueat &
facere possit: nūq̄ oratoris noīe dignus erit. De quibus oibus
latius dicemus si dabit otīū de grauitate scribere. Dabit autē;
si ut ceteri oēs uel qui eas ptes artes: quas mechanicas uulgo di
cimus p̄fitentē sic nos quoq; uictū nobis poterimus p̄fessione
nostra compare. qm̄ h̄ ex te. p̄noīauit opinione sua p̄noīaturus
opinione Cęsaris. ibi secessionē tu illā qm̄ tutū nō est qđ alter
existimauerit absq; p̄paratione p̄ponē rōnes q̄ si coniecturę añ
ponit ab attributis p̄sonę. i. ab eo qđ cęsaris aliqd huius nūq;
dixit. qm̄ nullus audiuit & a factis mirifice & auditoris animū
ipellit quo uult & aduersariū in odiū occultius rapit. Illud qm̄

cū pōpeianis pacē cupet: qđ cū sceleratis optare īprobū est ex quo sequit̃ qđ nō scelus sed secessionē existimauit: qui pace cōiungi cupiebat: hoc qm̃ qđ sceleratos pōpeianos putat eū qđq; a scelere non uidet̃ liberare: qui cū illis pacē cōcupiuit. Mibi uero tua maxima: a p̃sona eorū qbus benefecerat & a beneficijs īp̃is. habz aūt is locus duplicē orationē. una p̃tim: qđ tā in rē. p. qđ in singulos benignitatē suā amississe monstrat: si multos ut sceleratos cōseruauit. p̃tim qđq; sceleratos saluos incolumi dignitate & uult & facit īp̃m quoq; in scelere teneri subiicit. Secessionē tu illā post rationes p̃noiationē infert oratione seiūctā. ne si acriter id faceret eū offenderet: quē ita existimasse a cōiecturę argumētis cōprobauit. nec. n. aliter possum⁹ nisi cōiectura qđ alter existimat itelligē p̃noiationis. deinde hui⁹ diffinitionē a factis ut superioris appōit dispersi⁹ qđ ut facile possit capi: qđ facit ut ars lateat. uis emineat qđ plerūq; tāto magis īsurgit quāto artificij minus p̃spicit̃: eā igitur disp̃sā colligamus. Secessio siue ciuile diffidiū ē cū duo ciues dignitate pene pares rē. p. saluā eē cupiētes. p̃tim cōsilij p̃tim studiis a cōmuni utilitate aberrant. Verū ne aberratio ad p̃ncipes relata ad Cēsare quoq; referri uideret̃. utrisq; cupiētib⁹ ad ciuile diffidium statim subiūgit ut tā hoc qđ illud. s. aberrantibus ad ciuile diffidij p̃tes referat̃. de p̃ncipibus oratiōis ita seiūxit: ut ad subleuatiōē potius qđ ad aīcedētia accōmodari uideat̃: cū tñ ui rerū diffinitionis p̃s sit. nec. n. uulgus nisi quos sequat̃ principes habeat diffidere. ac scindi solet: qđuis erroris ad principes p̃p̃t naturā rerū relatio cū re ipsa lenior sit (qm̃ hoīs sit errare) oratione quoq; penit⁹ leniat̃. Nā qđ dicit p̃tim cōsilij ad pōpeianos p̃tim studiis ad cēsarianos referendum ē: ut nō rectis pōpeij cōsilij Cēsare coactus ad p̃pulsādā a se cōtumeliā: & ad tuendū ius ac dignitatē suā īsurrexisse uideat̃: qđ cū uim accōmodationis hēat expositū tñ p̃us est: & aliis scipatū latet: ne si accōmodatū loco extaret: ad excusatiōē suā hęc dici Cēsare suspicaret̃. qđ res & ligarij cām euertebat & ī Ciceronē auditorē s̃bcedebat. alterā uero p̃tē accōmodatiōis qđ pōpeianorum erat: omisit uel qm̃ a diffinitione ipsa facilius colligi pōt. uel qm̃ cū necesse eēt utrosq; accusare cēsaris p̃tes extare maluit. Causa dubia excusat utrosq; pōpeianos & cēsarianos. Nunc melior ab effectu fēlici. cognita uo qđ ūtiū dubiū fuerat. postea

clēmētia cęsarīs oīb⁹ certū ac pbatū eē asserit. S; ut omittā. tñsitō breuis ut absq; mora collatur⁹ pedē uideat. **V**trū tādē. ex fa. fuit. tu. ppositio cōpationis absolute. nā cū ī agēda cā sepat⁹ aliq; locus icidit q; q̄tū ī se ē: ac ex eo statu maxime loci huiuscemodi uis dicēda q; reb⁹ cōuenit. cōuenit aut hunc absolut⁹ iuridicialis: ut superiori cōpationi diffinitiu⁹. nā ibi phibe⁹ supplices ad pedes iacētes & flētes & postulare ne ignoscat: tāq; ab adūfario tādē datuz orator accepit. sc̄m ergo cōuenit. **D**e noīe nō cōuenit. itaq; sc̄m acerbū atq; graue īmo etiā petitiōe ipa acerb⁹ atq; graui⁹ asserūt. cōpatio ḡ diffinitionis ē: quā si q; iuridicialē putet: qm̄ sc̄m sibi licere pōt. adūfari⁹ cōtēde⁹ uehemēter errat. Est. n. iuridicialis p̄puz nullū factis nomē attribuere: at huic facto acerb⁹ attribuit. **E**st ergo loc⁹ s̄p̄licis diffinitiu⁹ stat⁹. nec erat op⁹ acerb⁹ itatē diffinire. nā acerbū atq; crudele sanguinē petere est: qd̄ disputādo ab adūfario accepit cū dicat. Ego uero illd̄ nō postulo inqes: s; ne ignosca⁹. h̄ si graui⁹ illo apparebit illd̄ p̄fecto sequet⁹ h̄ quoq; crudele eē quare cū his q; ab iūtio ad finē sūt āpliatio & cōpatio approbēt. & is locus maxie fictoriā soleat suscipe fictoriis absolut⁹ ē. hęc aut cōpatio (ut diximus) iuridicialis absoluta ē. factū. n. tuberonū ligarij facto cōparat nō illi qd̄ s̄biiciebāt. nā illud ne itellexisse qdē simulat ut sēpius iā dictū ē: nec cōmuni crimini q; pōpeian⁹ eēt: uel qm̄ cōmune sibi eēt cū adūfariis: uel qm̄ et si ad recriminationē cōpatio hęc p̄tinē uideat: ad cōiecturā tñ p̄paratio qdā est. nec ḡ h̄icis s; hui⁹ p̄fectioni p̄fectiōez illorū cōpat. cōstabat aut utrosque a senatu missos. licuisse uero īmo honestissimū id sibi Tuberoes fuisse nō poterant nō asserere: qre id ipm̄ ligario similiē cōcedi oportere ab adūfariis orator arbitrat⁹. ueruz et si q; ad grauitatem p̄tinēt breuius p̄stringere. mihi cū icidat p̄positū fuit. lati⁹ tñ atq; altius huius loci rōnē atq; tractationē mihi exponēdā intelligo: s̄biiciebat adūfarius. Nisi a. L. ex africa pulsus fuisset traditurū se eā puincia Cęsari fuisse: qd̄ Cicero cōiectura diluit ad quā itererat ne cogitasse qdem id Tuberoes ostendere: qm̄ excusare se cōstituisent: sed ipellentiū amicorū oratione ferre nō potuisse cesisse igit⁹ & q̄si coactos p̄fectos fuisse. hęc omnia qd̄ s̄biiciebatur. cōiecturę argumentis debilitāt īmo infringūt. qre nō erāt negligēda: sed nec apertius ī cōiectura dicenda ne dissimulatiōez

aperirēt. nā qbus uolūtātē fuisse uel nō fuisse pbam? si māifesti? ut cōiecturę loci ponūt: omnē figurā & simulationē facile detegē solēt qđ cū accidit necesse ē aliqd inuenire qđ in causa sit. qđ et si suapte natura ita leuissimū atq; iutile sit: ut p̄tereūdū uideat: tum cū ei cōiungere cōmode possim? qđ cām nostrā iuuat adhibēdu; est. iam p̄fectionis ad p̄fectionē cōpatio ad ligarij cā; nihil affert nec ita demētes tuberones credēdū fuisse: ut p̄fectionē accusarēt. nec si fecissent cesar aures eis p̄buisset. quare relinq̄t ut aut tātus orator nugeť aut aliud moliat: occulti? p̄mū isani ē credere uey est ergo alterū: quare is locus p̄ sbiectiōē tractat: cuius apta iten tio p̄fectionū cōparatio figuris obtēta cōiecturę p̄ locū & uolun tate refutatio. Vtrū tādem exi. ut cōparationis ui duplex p̄posi tio hoc ē. sicq; ei reddūt rōnes seiūctim qm̄ inciso genere op? loco ē: utriq; p̄ti accōmodāt. Poteram? ne inq. cuz senatus auctoritate tubero rē suā tutari poterat: eadē auctoritate senat? ligariū defen dit. exsuscitatione utiť & uelocitate & inciso genere. Atq; illo tē pore cōparationē equalitatis q̄tū ad rem & causam attinet tēpore impēni ostendit ut necessitate honestior ligarij causę uideat: & ē amplificationis is locus a minori p̄cellationē. Rep̄hēdo igit mi nime uero. Hoc idē illi poteram? ne inqes cū se nullo mō. resūpsit ergo qđ p̄posuit: ex pte & omiſſā a p̄sona rationē diceret p̄ cōge riem rōnes. nō cōtulit: ut q̄ cōiecturalia nō sūt incisa oratione cō modius inserere posset: utq; ita distincta: facili? animū auditoris igrederēt. nec. n. tm̄ ut moueat. hic oportet oratio q̄tū ut inf̄secet oratōē: quo id qđ sbicif: auditor p̄cipiat. Tuberōnis fors. remo te a traditione uolūtatis causas tangit q̄ iturū se in africā nesciss; sed cōiecta forte p̄posit? q̄ abesset q̄ morbo ipeditus decreuisset remanere statuit inquit: ut cōsiliū eius certū ostēdat. Hęc ego no ui p̄pter ho. multis rationibus asseuerat se nouisse: s; ita qđā age bant rei. p. amicorū oratione ac auctoritate ipulsū cesisse ac a fri cam petiuisse ait: ut nihil de traditione cogitasse uideret. q̄ppe qui profectus nō eēt. nisi amicoꝝ auctoritate uictus cesisset: & simul cū illis profectus est: qui easdem pōpeij ptes sequebāt: q̄ argumē ta sūt nō fuisse traditurū. Ex his ia; patet cōstitutionū locos inf̄ se ita diffūdi atq; coniūgi solere ut alij ul' ipa natura rerū ad alios concurrant: uel propter figuras ut hic. coniectura eni; in cōpatioē

later & ui obtegitur ac sustentatur. Hinc. m. L. c. uel correctione
usus est: ut auditor acri⁹ aduertat ira turbari. **T**uberones. Nam si
crimen reddit ad criminandum ut aut etiã ligarium innocentem
putet: aut nõ minore crimine: se quoq; teneri credant. & est ratio
ab eodem facto: qua pbatur ira nõ ligarij crimine cõmotos. qua
aliquem se. ma. at. is tamen ab. profectiõnem profectiõni cõpa
uit. nõc breuius atq; cautus id ligarii factuz. q; aperte crimini da
batur aduersariorum facto cõparat. nam si crimen est q; expulit
non minus uoluisse q; maluisse obtinere. uoluitis autẽ uos ma
luit ligarius nõ minus ergo uestrum q; suũ. ita tota hęc cõparatio
ad hoc ultimũ redire uidetur. ut. n. q; postremo in orationibus cõ
tinent: sicq; in ultima locorũ parte ponũtur: notãtur magis. id cir
co uel firmiora in extremis quoq; principalium locorũ partibus
collocanda uel repetenda uel aplificãda sũt: uel ut hic fit si breui⁹
atq; tenuius: aliquid & ad re; magis ptineũt etiã q; iã dicta sũt. ad
se ipsum quodãmodo flectat. loci totius exitũ possideat qd' cum
op⁹ facto ẽ: sũmope cauendũ ne distinguat oratione s; q; si cõse
quẽs antecedẽtib⁹ iuectat. Varr⁹ se impa. tñsferre yr cũ nõ transf
ferat. Non erat inquit is aliquis ligarius sed Varrus tenebat impe
rium. ita locus uim translationis in uarrũ habet. Illud manifesti⁹
subiicit ex natura puincię. Tuberones qm pompeiani essent au
ctõrate senatus missos omnium puinciarum artium non pro
cesare sed contra cesarem profectos fuisse. Natam inquit ad gerẽ
dum bellum contra hanc urbem quã ia; Cesar tenebat. quare sbii
citur contra te. Nunc ad coniecturam quę ab aduersarijs subii
citur ueniemus. Si prius de ordine istorum: quę ad recriminatio
nem pertinent alius pauca repetamus. **¶** Quinque quẽdam re
criminatur: quod & ipse Tubero pro eadem causa pugauerit q;
sanguines ciuis calamitosi petat. q; ne ignoscatur postulet q; de
scelere ac furore ligarii dicturum se professũ sit. q; non honestior
ipsius causa q; ligarii esset. et quoniam a firmissimis incipiẽdu;
est. nam coniecturã aperte ingredi tutuz nõ erat quoniã res subii
ciebatur inuoluta figuris sed ne aperte quidem illatam tutum
fuisset. poterant enim aliq; in animo auditoris suspitiões relin
qui recriminatio ut aduersariũ uexat & territat: sic ad defensiões
paruz affert: quare a miã erat incipiẽdũ: quã cõcessio antecessit

breuissime ut res postulabat tacta: uel quoniam natura firmior de
 precatone est uel quoniam cum precedit ad misericordiam aptif
 sima. non possumus enim non misereri cum uoluntatem integrā
 necessitate impulsam intelligim⁹. Misericordię uero oīs deſcati
 onis loci conueniunt. secundum concessionem attributio deſca
 tiua locum obrinuit: cui aliquā reſcriminationem coniungere op⁹
 erat: & propter breuitatem. & quoniam quādo causa difficilior ē:
 oportet sequētis locos status maxime si rerum quoq; commuta
 tionem faciunt antecedētibus sic accōmodare ut cohēreant. nam
 & res acrius hoc pacto agitur: & ars magis latet. at attributiōi ni
 hil preter illud aduersus cęsarem .tu quoq; Tubero pro eisde; par
 tibus pugnaſti poterat accōmodari. erat igitē solū hoc e quīq; mi
 sericordię locis iſerendū quod exempli loco adhibitum est ut iā
 diximus: & confirmationi attributionis attributum. Ante id qđ
 subiiciebatur quodq; coniectura propellitur coniecturales loci q
 suspirationem debilitarent & faciliorem aditum ad ipsam cōiectu
 ram facerent erāt occultius collocandi. huiuscemodi uero conte
 cturales loci: nisi in compatione absoluta latere non poterāt: dif
 finitioni enim coniectura sic coniungi ut unum uidea ur. fiatq;
 tanquam unum ex diuersis non facile potest: sed nec coniectu
 ra coniecturę: quę subiicitur ei quę subiectioni opponitur. cōfu
 sio enim fit & auditoris animum ita diuersarum coniecturarum
 connexa simul argumenta non parum distrahunt: quā sobres ab
 soluta cōparatio ante coniecturam collocata est ex reliquis trib⁹
 diffinitiuā cōiecturalē reſcratiōe; seqt. qm si p̄cessisset acerbus
 ēē postulare ne ignoscat. nō potuisset cōfirmari: nisi ad ea q̄ dcā
 sūt: diffinitōe q̄q; acerbitatis ul⁹ eēt cōiectura p̄poita sola cōpa
 sufficiebat adde q̄ ciuis calāitosi sāguinē petē i hac tota reſcratiōe
 acrius ē: quare ut firmitus p̄mo collocādū. na; q̄ earūdē eēt p̄tiū
 tubero etſi reſcrimatiōis ui; nō p̄dat: locū tñ nō habuerit sepatū.
 cū attributiōis cōfirmatio sit & in ei⁹ locū trāseat. & eni; status ul
 loci q̄ cōiungunt: atq; ad unū cōfluūt sēp qđē nām suā p̄to rhe
 tori: si hęc uelit iuestigare facile ostentant. unus autem alterius.
 aut ita pars fit: ut ei non ui rerum: sed sola orationis compositio
 ne inherat: ut hic coniecturę locus absolute comparationi: aut
 transit & re ipsa pars fit non oratione cum & alius: atque is cui

coniūgitur. locus principalis dicendus nō est: qui tñ si disiunge-
retur principalis eē posset. hoc pacto accusas ligariū q̄ i eadem cā
fuiſti. argumētū a factis: locus cōiecturalis. Quid enim Tubero
tuus ille districtus: qui locus oratione distinguit: ut recriminatio
recriminator fiat: aut igit̄ oratione solū iungit̄. aut rebus solum
aut re usq; ut illi loci. Nā qđ in secundariis fit. id itidē & i principali-
bus & in radicibus fieri posse facile intellectū est. q̄ multi. n. de ui-
ctoribus qui te crudelem esse uellent: cū & hi qbus ignouisti: no-
lunt te esse in aliis misericordē. Itē cū ip̄a legatō plena desiderij ac
solicitudinis fuisset; incredibili quodā fratrum amore. hic equo aīo
esse potuit belli diffidio distractus a fratribus. Qđ ergo p̄ pom-
peio etiā tubero pugnauēat: recriminatiois uires nō pdidit: loci p̄n-
cipalis sedē pdidit. Recriminatio tā re q̄ oratione sepat̄ inde ice-
pit. Hęc uero nō mō mirabilia sūt: sed pdigij similia q̄ dicā. Hęc
quasi acrior p̄ma locata est ad quā sequit̄. nō sanguinem postulo
sed ne ignoscatur: hoc uero multo. nam p̄posita ullo pacto ul-
la poterat adhiberi. quare necesse fuerat: si nihil ex omnibus q̄ re-
criminationi dātur: attributiōi accōmodari facile poterat: p̄ter q̄
qđ etiā ip̄e pro eisdē ptibus pugnauerat. si deinde q̄ sanguinem
petebat tāq̄ acrius seq̄bat̄. si postea q̄ acerbis sit postulare ne igno-
scatur & flentes e pedibus derurbare erat adhibēduz. si postremo
comparatio p̄fectionū coniecturę principali p̄ponenda necesse inq̄
fuerat p̄noīationē diffinitiuā: aut omittē aut iter cōpationes col-
locare. Ad hęc ut uideas nihil eē Ciceronis qđ cōmutatū aut tñs-
posituz melius fieri possit: id nō omittā recriminationē omnē cō-
modissime coniecturę q̄ accusator aperte agit posse cōiūgi. imo
debere ut si hoc modo dicas tu cęsaris traditurus puinciā eras: q̄
armatus in eū irruisti: Et ab hoc ad aliud. tu qui ipsius Cęsari lat̄
mucrone petuisti. traditurum te ei prouinciam dicere audes: Cōie-
cturę igitur quaz aperte accusatoris intentioni opponimus reci-
minatio recte coniūgitur. i quam nos ipsi per nos delati uidemur
ei coniungi non potest. quare nullus recriminationi locus relict̄
ē nisi inter deprecationem primā & absolutam comparationem.
Sed quo quomodo se istud habet. Mirabilis ad coniecturaz tñsi-
tus. tm̄. n. confidere oratorem futura ostēdit cōiectura: ut q̄ quō
se habeāt q̄ dcā sūt: nō ualde sollicitari uideat̄ q̄ quō iquit q̄ si p̄pt̄

errorē q̄ sequūt̄ firmitatē cōcedē uelit repugnati q̄ dcā sūt. ita & obfistētiē uim retinuit & q̄ dcā sūt: nō oīno dedit. Recepti ī puīciā nō sum⁹. hęc ē intētio quā apte tuberones īferebāt. ūde miror aliq̄s q̄ rhetoricā p̄fitēt: qd̄ p̄pēian⁹ fuisset: ligari⁹ accusatiōis ca put potuisse opinari. Nā id uel bubulci & agasones falsū eē possent intelligere: cū ip̄e dicat. hic q̄rela nostra qd̄ ualet. Recepti in puīciā nō sum⁹ mutauit uerba ī mitius. nō. n. dubito illos itēdis se ligarij se scelere fuisse expulsos: qd̄ si essetis cęsari: ne eā tradituri fuissetis: an cōtra cęsarē retēturi? p̄positō cōiecturalis q̄ nō alia ratiōe ita duplici p̄tulit: nisi ut dissimularet figuras se aduersarij itellexisse: ac ideo grauissime utrāq̄ ptē p̄seq̄t: ut cū simulet dubitare quā ptē duplicis cōiecturę capiēt aduersarij ui reru; ad hęc deduct⁹ nō ex adūfariis īpulsus uideat̄. Vide qd̄ licētię cęsar. cōciliat sibi iudicē si respōderit inqt̄ q̄si id ille nō s̄biicerit nō dubitabo. p̄ponit rēphēdēdū esse cōsiliū eius. si dicet uoluisse. non enim si tibi ratio a nā rex q̄ ex eo q̄ alicui gratę aut īgratę sūt imitari minime possūt. S; tñ h̄ to. omi. tā. ne. offi. hāc de rēphēdēdo cōsilio ptē. ptim ut aduersariū treret attulit q̄ se p̄ditore patefacē nolebat. ptī ut tuti⁹ dissimularet ac iō solu; tactā allata cā omisit nā q̄ multis rationibus cū qcq̄ rēphēdit orationē uallat credere uidef̄ sc̄m id: aut cogitatū qd̄ rēphēdit. **V**eniebatis igit̄ in afri. puin. locus cōiecturalis q̄ cū p̄ficiēdi sp̄e adimeret eos ne cogitasse qd̄ ostēdit. nā nisi posse qd̄ credam⁹: id cōsulto nūq̄ suscipiemus. ē aut a cōditiōe puīcię a potētia regis īimicis cęsarianę cęę & a cōuētibus firmis ac magnis in qua re potētissim⁹: dissolutu; re bimēbre uerbis trimēbre. nā ut multitudine rex augeat: & cęsa oratione in aīo auditoris int̄ferat. aliena uolūtas inqt̄ qd̄ ei ide;. ē īimic⁹ huic causę is loc⁹. illd̄ quoq; s̄biicit etiā si tradere tuberones Cęsari puīciā uoluisent. nō obfuisse tñ cęsari eū q̄ eos expulit cū qd̄ cogitarāt facere nullo mō potuissēt. ita hęc oratio ut aptius ferit sic occulti⁹ exulcerat. Quero qd̄ facturi fuissetis. resū p̄sit duplicē cōiecturę p̄positionem: ut & cōfidere magis uideat̄ & illd̄ possit addere: q̄q̄ qd̄ facturi essetis nō dubito cū uideā qd̄ fe. p̄hibi. ponit rē añ oculos breuissime. uti. n. gñe īciso & ueloci aptissimo ad disceptatōnē quo rē ita expōit: ut int̄feret & īmo retur: quod facit ut argumentum qd̄ infert maiore ui erumpat

Quid si cesaris causa. fictorium quod ponitur quod subiiciebat ad eum profecto id
 sequitur si uera erat subiectio & est conclusio simplex. Venistis ad pom.
 negat eos fecisse quod fecissent si uera subiiceret. acrius uero atque com-
 modi uenistis ad pom. intulit. et non negationem eius quod ex subiectio-
 ne secutum est: tum ne in dialectica aspirata incidere: tum ut eo robustius quo
 breuius locum absolueret. nam eius quod sequitur. negatio suspensa reddit ora-
 tionem nisi usque ad negationem eius quod antecedit deducatur: quod oppositio-
 nis modus tanto asperior incultior atque deiectionis est quanto altius eius modus
 iocundior ornatior atque sublimior. Quae ergo haec est apud ce. concludit nul-
 la esse relationem suam quam ut a spe proficiendi & argumento a factis consequitur. prohi-
 bitos se a ligario contra cesarem: bellum gerere conquirebant. tria ergo po-
 testas in hac coniectura offert auditori: duo quae dicta sunt & tertium ad
 bellum contra cesarem gerendum africanam petiisse quae & ab honesto & a spe profici-
 endi quod habet & potuisset & debuisset. illud est contra & a facto Tubero-
 num contra erupit. nam si africa prouinciarum omnium munitissima cesari inuenta
 erat. si ipsi tuberones pompeianas partes complectebantur. si denique a sena-
 tu missi in africanam & inde expulsi ad populum. cuius auctoritatem sequebantur ue-
 nerant. ex his omnibus profecto emergit nisi ligarius eos repulisset. con-
 tra cesarem bellum gesturos fuisse hoc ipsum timidius atque diffidentius subi-
 ciebat: cum dicebat. Vos africanam arcem omnium prouinciarum natae ad bellum
 contra hanc urbem gerendum optinere uoluisse. sepe. nam in difficilibus causis
 quod plus subicimus id postea cum rationibus magis corroborauimus
 expressius diximus. in quibus etiam ita orationem componere locos tracta-
 re ac aut disiungere aut coniungere solemus: ut multa simul ac uaria
 moliamur. Disiuncta itaque magis ac ipsa sunt quam hic a cicerone dicuntur
 quod tunc maxime faciendum censeo cum aut persuasus iudex est: aut aduersa-
 riis fauet: aut singula pro se ualida sunt: quae omnia huic obtigisse loco
 non facile negauerim. Atque in hoc uel commedatio. hinc manifestissime
 intentio aduersariorum figuris relata uideri potest: quae quae nec pro se id intelli-
 gere possunt: nec alijs dicentibus credere uolunt quasi tertium apud Hesio-
 dum ordinis homines reliquendi essent: nisi eorum doctrina: ne dicam an igno-
 rantia: & temeritate tenera & inexpta: multorum ingenia inducere
 m. non aperit hic tamen omnino figuram: quam omnia haec inde fluunt. cesari ne eam
 tradituri fuissetis an contra cesarem retenturi: & si a Varro & a quibus-
 dam subiicit remotio. Ego bene confiteor. Illud sed uide cesar con-
 stantiam reddit ad corroborandum applicandumque argumentum: quamquam

ego quis ipse aplissime dicitur de constantia Tiberonis conciliat
 ta sibi quod ipsi iudicem ne ad istam adu eum hec dicere uideat: come
 morare modesti inquit cum re quoad eius facere potest accumulatur.
 Que fuit igitur unquam proponere uideat locum de constantia tiberonis: cum
 re locum ab initio exaugeat. nec enim alius est locus hic principalis
 atque prohibiti & puincia cum summa iniuria ad populum uenistis. uerum
 cum re unquam sit oratione disiungitur uel ne uehemencia: que crebritate ac
 collectione uirum inuentionis fit fauente aduersario iudicem exas
 peret: uelut multitudinis spem: facilius suspenseat uelut maiore
 mora: in loco alienum a causa ligari animum iudicis iam forte leni
 tum tandem penitus flectat: ac labefactet. ut enim unita ac coacta ma
 gis impellunt: sic diffusiora facilius animos conquassant. porro
 si quis persuasum aut fauentem aduersarium iudicem pleniore oratione
 obstrabere conatur: quasi arridi subito flectere lignum cupiat fra
 get priusquam quo uelit ducere possit. Constantiam dico nescio an
 melius. correctio amplior ut auditor magis aduertat. Quot enim
 quisque istud magnam patientiam ostendit eo quod nullus fere alius
 ita repulsus: & cum crudelitate eiecit ad eas partes rediisset unde
 expulsus est. quod inquit ut ostendat uix in eo casu alterum ita patien
 tem esse potuisse. quare ratio in hoc est summa esse rara omnia. locus a com
 munitate acciditibus. Illud notandum cum quibus circumstantiis rationes
 emanant apparet quos differentias maximarum locos appellare so
 lemus ingrédos non esse. nec enim ad sciendum nec ad inueniendum quod com
 ferunt: nisi quis in infinitatione semotis circumstantiis casum abstrahat:
 cum ille non facile occurrunt: quod accidit cum res magis in formam suam
 abducitur. maximarum diuinas considerare debemus. Magni cuiusdam ani
 mi magnitudinis animi singulari ac unica et est ab attributis proprie
 habitu uel naturali. Nulla contumelia nulla uis: nullum periculum. repeti
 tio incisionis. non ut breuis aut ut uelox oratio sit: sed ut mora & nu
 mero exaugeat. ut enim cetera paria. ratio quod contumelia: & uis sibi al
 lata sit. Honor nobilitas splendor articulatur & si nunquam uelocitatis
 spiritus perdat est tamen quantum ut hic non eius casum adhibet. sed ut incisione ac
 numero rebus magis imoremur & extollamur quod cum facere uolemus
 spiritus in altum progreditur oratio ut hic. nobilitas. honor. splendor nobi
 litate tamen re quam uoce superat. hoc certe precipuum. hoc a rebus ipsius uis & cotu
 melia sibi ostendit illata. Illud enim cetera pia contumeliaque quantum in maiores

proprie fit: fuissent patria cū dubitatione ptulit īperiu; ad uim
magis ingeniū ad cōtumeliā pbandā referendū. hinc p̄bitus
nō ad Cēsarem ne iratus: duplex repetitio ī cesis īmo fere ī sin
gulis uerbis ut cedat augeat īmore; in re. uelox ī mēbris fit qđ
facim⁹ cu; rerū copiā ostētare op⁹ sit. In macedoniā. in gn. pō.
castra. Illud ip̄m a factis post tñfactū negociū signū & loc⁹ ab
initio est. qđ cū res ista. nō cōmouisset: mai⁹ argumētū cōstan
tiē ac patientiē ab eodē iniuriē loco: q̄ tā et si multiplicabat: Tu
berones tñ eūdem cōtra cēsare animū habuerūt. pacis eqđē sēp
probat illud. oēs studio uincēdi tenebamur. quoniā & hic ipse
q̄ sēp auctor pacis fuerat. tū uincere cupiebat: qđ ne asperum
uideat̄ inēposita re q̄ cōmuni; amentibus accidere solet lenit̄.
erat. n. amētis cū hoc a. ppria p̄sona ratio uitiosa nō est: si pacis
eū auctorē sēp fuisse ul̄ ip̄e iudex nō ignorabat. Tu certe p̄ci
pue qui e loco tēpore p̄sona: q̄ pare; alteri nō pateret: sūmope
pōpeianorū uictoriā tuberonē cupisse ostēdit. quāuis ab īnata
hominū cupiditate eē possit qui ad īperandū cupidissimi a pa
rendo alienissimi sumus. Hęc ego nō dicerē. Mira toti⁹ loci ab
initio depositio breuis oratiōe maxima uiribus. nā et se qđ dix
erit excusat et aduersarios laudādo terret: ne si cōstātes fuisse
negare audeat̄ in ip̄m cēsare: q̄ eis ut etiā alijs pōpeian⁹ ignouit
in grati uiderent̄: & auditoris in benefaciēdo ac ignoscendi uo
luntatē excitat. Quid cū re ip̄a nō cōmouisset animū. simplex
cōclusio. a factis que tñ oppositiōis uires retinet: cū res ista nō
cōmouisset animū ei⁹ ad quē ueneratis cōstātes ac patiētes fuissetis.
nō fuistis aut̄ lāguidiores. Magna ergo cōstātia & patiē
tia in ca cā fuistis sed ut solet oppositiōis ex negatiōe ac pueri
lē garrulitatē uitauit. factu; intulit qđ maiore uim quā negatō
hēt: & ne acris nimiū esset oratio si in aduersarios solū cōute
ret. se quoq; ip̄; cōplexa ē. oēs inqt studio uincēdi tenebamur.
¶ Ac rursus ne eius animi sēp fuisse ī cēsare uidere; his uerbis
lenit pacis eqđē sp̄ auctor fui. Deīde ut uis extaret resūpsit oēs
in q̄ uincē uolebamus. tu p̄cipue ita & acrimonia nimia uitata ē
in ea re: cuius ipse quoq; reus erat & recriminatiōe; etiā cogitati
onis effugit & omnē uim orationis retinuit.

¶ Coniectura de animo Ac Inīa Tuberonū.

Nunc pauca de tota hac cōiectura r̄petam⁹ deīde ad reliq̄
 r̄n̄scribim⁹. Cōiecturā hāc de aīo & sn̄ia tuberōnū & du
 plicē ppōit ita s̄plicē agit. qm̄ cū ad unicā p̄sonā sc̄m̄ ita refert
 ut alterut⁹ eē necesse sit. Dūmō una ps cōfirmet: necessario al
 tera refutat. negat itaq; eos uoluisse qd' s̄biiciebāt. p̄mo hōesta
 te q; rē eis turpē nec cogitassent qdē quē locū cautissimē tāgit
 Ne Cēsare offendat. deinde a potestate q; spes p̄ficiēdi nō da
 batur. postremo ab his q; fecerāt tāq; a signo: qbus omnib⁹ cu;
 itulisset petisse eos africā: ut bellū cōtra Cēsarem gererēt: pau
 cissimis int̄positis magis ut disīūgeret q̄ alia ratiōe redit a d̄ ei⁹
 loci āpliorē expositōnē. cōstatiā patiētīaq; p̄ponit: ut & redeat
 & redit⁹ lateat & p̄seueratiā ostēdat: q; res uolūtātē optime de
 clarat: & ad aliḍ quoq; argumētū ab eodē loco descēdat qd' q̄q;
 pom. q; relis suis nō mouebat: t̄n̄ acriter cōtra Cēsare pugnaue
 rant. quare uim ei⁹ loci q; a factis ē lat⁹ apperit & āplificat. nunc
 negociōz cōsequētia incidēdo. Nulla cōtumelia nulla uis. nul
 lum periculū nūc p̄sonarū. Honor nobilitas splēdor. nūc locū
 cū distributiōe. Nō ad cēsare ne iratus: nō domū ne iners. nō ī
 aliquā. nūc factū ipsum. Languidore credo studio in cā fuistis
 tātūmodo ī p̄sidio eratis. Animi uero a cā abhorrebāt. nūc ora
 tionē solā. an ut fit ī ciuilib⁹ bellis. nec ī uobis magi. q̄ in ceteris
 oēs. studio uincēdi tenebamur. hac hui⁹ loci ampla expositione
 patet: cū uim loci ab initio ampli⁹ offerre uolumus siue id con
 iunctim siue disīūctim agam⁹ cēsa oratione nobis op⁹ eē non
 uelocitatis magis cā q̄ ut mora & numero insistam⁹ ac tandem
 labefactamur. auditoris animū & ipellam⁹ q; uolum⁹: q̄uis mo
 tus & uelocitas & nō nūq; cursus & p̄cipitatio orationis cū cō
 iungim⁹ prout res postulat adhibeatur. cū disīūgimus non ut
 multitudine rerū cōfusior oratio non reddatur. Sed ne iudicē
 impetu offendamus multo minus extare debetq; d': facile facie
 mus si solutior erit oratio: si mēbris solum uel etiam clausula
 ueloces erimus ceterum aduersionibus interrogationibus admi
 rationibus ac omnibus quę exsuscitans maximeque concursu
 multorum carebimus. quare hic siquid horum est: ne omnino
 languida & iners oratio sit quod loco qui est ab initio alienissi
 mu; est: id simplex est. aduersio cum interrogantis spiritu bis

solum accepta est. Accepta incommōdo id tu quę ad. q. detu-
listis: & tibi quid cum res ista non cōmouisset eui⁹ animum ad
quem ueneratis langui. cre. stu. in cā fu. t̄m̄mō in p̄. e. animi ue-
ro a causa ab. sed utrobiqu; rebus in ultimo v̄o & methodo ipe-
tum declinavit. illud autem non ad Cęsarem: ne iratus. non do-
mum ne iners: non in aliquem cum rebus p̄ceps sit. & cęsis cō-
positum tamē qm̄ quietū est: & distributioni coniūctū; ita tar-
diusculū; est. Et qm̄ de incisione dicimus illud quoq; a prime
tenendum triplicem eā esse: quę ta; rebus q̄ oratione incisa ē:
ut partitio & distributio. quę rebus non oratione ut consecutio
& subcōtinuatio. quę oratione non rebus ut expositio. illa lan-
guidiore credo studio cā fuistis t̄m̄mō in p̄. eratis. animi a cā
ab. quā mirifice cōposuit. uix enim etiā cum diu cōsideraueris
res integra uidetur: quę adeo una est: ut duo quę sequūf mēbra
ad primum tertium ad secūndum interpretationis modo referat.
hos incisionis modos non casu dicet nisi temerari⁹ orator gra-
uis quem & prudentem licet dicere causę accōmodabit. sed de
his satis. Nec enim cūcta dicere possemus cum nulla fere silla-
ba sit: quę nō certa ratione atq; adeo diuina esse uideatur. illud
tamē nō p̄termiserim cōsiderādū & uelocitate op⁹ simul & mo-
ra sit qđ hic locus ostēdit. Illud breuitate. hoc distractione mē-
brorum fieri posse. Num q̄ro utrum uestras iurias: duplex cō-
clusio quā ostendit suas eos non rei. p. p̄sequi: qđ etiam cū di-
ceret ad pom. eos q̄rela; detulisse: & eius animū; non mouisse
subiiciebatur. Videte ne erretis. contrariū est. nam qui iimicis
ignoscit suis non persequitur alienos. hinc etiā palā est: qđ ex-
pulsos se cum iniuria rei. p. cū a senatu missi essent aperte accu-
satores: cōtendebant qđ nō eius causa. quoniā incōsistens apđ
Cęsarem erat. ausi sunt deferre: sed p̄pter subiectionē. Itaq; nō
uideor. cōuersio ad iudicem qua sibi beniuolentiam in̄posita
sententia exordij compat: ut & repetat & ad parentē agi causa;
demonstret: quę etiam apud iudicem agi posset. causas Cęsar
egi multas equidē totū. Cęsar is ipius testimonio utif qđ ad iu-
dicē aliter agit alif ad parētē. quō ad iudicē quomō ad parētē;
collatiōe breuif exponit. Dic te Cęsar. post collationē parētis
& iudicis aptissime ad Cęsarē breui p̄ occupatōe; utif epilogo

ac enumeratiōe eorum q̄ dicta sunt: quę etiam apud iudicē; ual-
 lerent. Ita c^o uel in iudicio posse absolui ligariū ostendat: mul-
 to magis a parente ignoscēdum contendit. sed ego ad parentē
 iqt loqr. huic loco & cōtrarij & mīor uis uest. absolūē .n. iudex
 ignoscē parēs solet. ac rursū iudex seuer⁹ parens misericors eē
 d; uerū q̄ ad iudiē referūt acria esse nō debēt. quare nō īpetu ut
 natura rerum petit irrumpunt: sed auditori accommodata eius
 animū illabunt. carent ergo acrimonia partim quia absolue-
 re & ignoscere misericordia & seueritas non aperte ut iudex &
 parens inter se referuntur & cōmutatis uerbis & occultius neq;
 connectunt breuiter. sed sperfa latius etiā disiuncta etiā retēta
 sunt quod factum est quoniam ad ipsum auditorem feruntur
 absque ui ulla illabuntur: quorum uis ut facilius appareat nos
 ipsa colligemus. cū legatus ante bellum profectus ligarius sic
 relictus in pace bello oppress: & in eo non acerbus sed tot⁹ ani-
 mo ac studio tuus: quę omnia uel apud iudicem absoluendum
 ualere. tu qui parens es apud quē etiam cum dicimus errauit
 fecit temere. fecit timorem ad clementiam tuam cōfugit. ueniā
 petit: ut ignoscas. orat condēnabis? & per oppositionem sic. Si
 dicerem Cęsar errauit ligarius fecit temere fecit timore ad cle-
 mentiam tuam confugio delicti ueniam peto ut ignoscas oro
 Si sola haec dicerem si nihil aliud offerrem. tu quoniam non
 ad iudicem sed ad parentem hęc dicerem opem ferre non dubi-
 tares. nunc cum & illa uere afferantur legatus ante bellum pro-
 fectus est relictus in pace bello oppressus & in eo non acerbus
 sed tot⁹ aīo ac studio tu⁹. hęc cum apud iudicē; ad absoluēdū
 ualere: apud te parentem non efficient ut ignoscas. ex his pat;
 q̄ uniuscuiusq; loci tractationem rebus idoneam orator tene-
 re debet: ea utetur. sed ceterę quoq; circūstantię patiuntur si mi-
 nus causę orationē non orationi causam accommodabit. ita &
 uis rez; inerit & causa agetur nō euertere. & q̄ natura similia sunt
 in uarijs causis & diuersis locis tractationem uariam habebūt
 & sicut causa postulat agemus & auditorem uarietate dilecta
 bimus. Si nemo īpetrauit distributio. Tu idē fer ope; qui attri-
 butio deprecationis locus. An spandi ligario a minore ē & hab;
 tractationem loco consentaneam. nam cum ad extollendam
 d

clementiā Cęsar̄is sumptū sit ad ligarij̄ spem ac animum ferē :
nō ad auditorem ut superiora. ferret̄ autē si sic dixisset an soli⁹
ligarij̄ spem falles: cum mihi apud te locus sit etiā p̄ altero de
precādi : Sed cum uim rerū retinendū censet: si durior res ip̄a ē
tractationem mutat. sin tractationē retinet: rem ī mitius uertit̄:
quāq̄ neq; in hac oratione p̄parat & exordit̄. ultinam hanc dep̄
cationis partem quā nō ut p̄mā: sed lati⁹ dicturus ē. totius enī
causę fundamētū ut in īgressu tāgendū ē sic in exitu āplissime
p̄tractandum uideat̄. captat igitur beniuolentiā a p̄sona cęsar̄is
ex uisceribus ipsius dep̄cationis. Causas apud te rogantium. ex
politio uel interptatio est siue utrūq; . nam inter eas id inter se
arbitramur: ut cū utrisq; eadē res sit: & aliud atq; aliud dici ui
deatur in interptatione ut nomen ipsum ostendit ad clarius de
uenire plerunq; soleamus: & duorū mēbrorū numerū excedere
nō debeamus expolitionē non interptandi causa adhibem⁹. s; ut ī
moratione locupletius atq; politius qđ diciē reddamus: ac
ideo certū mēbrorū numerum nō obseruam⁹ id rogātium cau
sa nihil aliud ē nisi necessitudo eius pro quo laborant: uel poti⁹
erga eū officiū grati uult⁹ cęsari eorū sūt qui sui necessarij̄ sūt .
sed uis quoq; correctionis subest. causas enim necessitudines
rogantium quas habent cum his pro quibus laborāt gratiores
eē dixit q̄ uult⁹. i. q̄ necessitudinē quā secū habeāt in altēo mē
bro. alterum omnino negauit nec spectare q̄ tuus esset. necessa
rius is qui te oraret: sed q̄ illius pro quo laboret . Itaq; tribuisti
magna laus cęsar̄is absq; adulationē qm̄ ex ip̄a re cōmodissime
oritur. Sed uideo tū apud redit ad illā snīam ut iā absoluat ac
cōmodatissimū: ad ea q̄ sequūt̄ exordiebā. nō. n. argumēta so
lū & locos qb⁹ p̄bam⁹ ad causā. nō cā; ad locos oratores debēt
accōmodare: uerū etiā ea qbus cōciliam⁹. nā hic Cicero si q̄ pro
ligario laboarbāt sūma necessitudine cōiūcti cū cęsare fuissent
nou ita sed cum causas rogantium ipsum sectare oportere nō
negasset. tum multo magis q̄ sūma secū coniunctis necessitu
dine rem gratissima; faceret. nūc qm̄ id dici non potest. id qđ
dici potest ita tractat ut fieri debere uideat̄: & factitatū iā ab eo
fit necessitudine magna cōiūctos dicit : & iustissimo eos do
lore cōmoueri: ut e uisceribus causę trahat̄ exordiū ex illa parte

maxime q̄ de fratribus ē qui cū ligarius potius exules mallent
q̄ sine ligario romę uiuere. Possū fortissimos ui post breuissi-
mum exordiū. ita. n. fieri necesse ē interagēdu; ubi uel nullum
uel breuissimū & plerūq; solutū exordiū eē debet: locū de p̄ca-
tionis aggrediē a magnitudine animi eoꝝ q̄ rogāt q̄ nonus cō-
miserationis in rhetoricis positus ē. Et dolorē huius ti. multū
mouemus tñ forte & nobiles uiros ī squalore esse ostēdim⁹ .
quid de fratribus dicā a disiūctiōe sexto cōmiserationis loco :
ut qm̄ fratres distracti uiuere non possunt: aut ligarij restituat
aut itelligat fratres ei⁹ qui secū sēp fuerūt id ipsum exiliū op-
tare: ut cū fratre uitā agāt: q̄ patria: q̄ dom⁹: q̄ dīj penates. ampli-
ficat disiūctionis dolorē repetitio cōmiseratiōi accōmodata .
Si fraterne si pie si cū nō est cu; dolore moueē dolus ab eade;
dicendi formula ad q̄ adeo schemate cito recedendū nec omni-
no ideo adhibēdum. nā qui ad dolorem īpellere uult: & instare
debet & mouere nimium : morā in affectu requirit affect⁹ idē eā-
dem dicēdi formā postulat. alterū cōmutationē flagitat. quare
in uaria schemata id ipsū efficere possūt eodē schemate insiste-
dū numero ac tractatiōe cōmutādū. iā hic schema unū uidem⁹
repetitiōes tres tractatiōe; uariā. nā ī p̄ma p̄intellecto uerbo cū
cta reddūf. in secūda postposita. ī tertia absolutissima singula
sūt. quā nō sine cā ab. n. littera īcepit. est. n. id elemētum fletui
potissimū accōmodatū. illa uno existēte. mirifice mouet post-
positū. nā & sequētia excitat & p̄cedētia distrabit & hiatu plo-
ratū mutat: ex quo facile uideri potest q̄to in dicēdo possit ta;
tractatō q̄ cōpositio. si qs. n. ita dicat. nā ligario exulāte q̄d uis
exiliū; his optati⁹ est q̄ uel patria uel dom⁹ uel dīj penates. & si
dignitatē oratiōis detineat: nō multū tñ cōmiseratione cōmo-
uebit. Valeat illa tua uox. seruauit uerbi modū in quarto mē-
bro: ut ī uocis curriculo īpetu ferri uideat. uitauit repetitiōne ne
multitudo fastidiū pariat: & ut ui reꝝ ferri nō p̄meditatiōe pu-
tef. Ad hęc cū nō moueat nisi mota oratio q̄drimēbris repeti-
tio ab hui⁹ affectibus q̄si firmior alienior ē bimēbris. uix affe-
ctu; significat. quas obres eū numerū in mēbris retinuit quē et
in repetitiōib⁹ obfauit. Te. n. dicere audiui⁹. attributio q̄ ex
cōpatione pōpeianoꝝ benignitate cęsarī ab eo qđ solitus eēt

dz

diceſt oſtēdit. dicere inqt. Te audiebam⁹ qđ nos pōpeiani. ſ. ad
uerſarios oēs putabam⁹: qđ nobis cū nō eēnt cū tu oēs tuos puta
res qui cōtra te nō eēnt ex quo ſeqđ qđ ſi a cōtrario multo magis
putādos ſuos qđ ſēp ſecū fuerāt. nā ſi qđ ſecū fuerat ei opponit:
qđ ſecū nō fuerat etiā ſi cōtra ſe nō fuerat & eū qđ cōtra ſe nō fue
rat ſuū ducis: mlto magis eū qđ p ſe fuēat ſuū duces. Vides igit
hūc ſplēdorē. attributio cōpationi depcatiue cōfuſa. attributō
qm ſplēdorē ac nobilitatē. cōpatione qm merita rogātiū in Ceſa
rē cōmemorat. ſplēdorē tñſlatō augēdi cā. hāc doctoꝝ domū
appellauit pp̄ nobilitatē gentis idqđ fere dicit nō exornādi ſed
amplificādi cauſa qđ int̄ptatiōis ē: & ut euitaret ſacietatē qđ re
peritiōis uim minuit: tm̄ ex iocūditate agnomiatiōis mutuatur
ē. Hūc luciū. deſcēdit ad ſingulos p articulū potuiſſet & ſingu
los enumerare: deinde referre uniūſā doctorū domū oēm ſplen
dorē: quo tractatioꝝ his locis cōueniētior cū e ſingulis ac minu
tiorib⁹ ad multitudinē & ad maiora p̄cedit ora°. ueꝝ qm hoſce
oēs eqtes romanos dicitur⁹ erat apđ poſtpoſuit pp̄t maiores
multitudinē eqtū: qui ligario fauebāt. ne cōfuſio fiat & ut ua
rie diceret ab uniūſis iſcepit in ſingulos cedēdo deuenit: & tādē
hoſce oēs eqtes romanos adiūxit qđ ad totū hūc attributionis
locū collectō qđā ē. ſic & idonea loco tractatio reddita ē: & ua
rietas atqđ diſtinctio oratiōis facili⁹ i animū auditoris illabi af
fectū facit: atqđ his maxie cōpatione depcatiōis oſtēdit quant⁹
amor eēt ceſaris p̄tiū & aug; rogātiū mēita. Cōſerua igit tuis.
Cōcludit cōpationē quā p̄ceſſit attributio in eodē oratiōis cō
textu: quoniā cōiūcti loci maiorē uim habent & demōſtratiua
iudicialib⁹: niſi qđ iſpediat cū diſpoſitionis p̄cepta cōſcribere
mus p̄poni oportere demonſtrauim⁹. depcatiue aut cōpatione
nis pp̄riū ē: ut noſtris aut noſtroꝝ enumeratis ac adauctis orati
one meritis maiora aut plura beneficia dicam⁹ qđ delicta ſint: qđ
cōmiſim⁹. qua ex re illud qđāmodo auditori ſbiicit: debere ſi
grat⁹ eē uelit ignoſcere: ſed plerūqđ ne moleſti ſim⁹ a crimonia
loci tractatione minuit. ut hic Cicero. ad alterā cōpationis
ptē qđ ex attenuatiōe delicti conſtat occultū tñſit imo ita trā
ſit ut rē nullo pacto p̄tinētem ad ſupiora dicere uideat. nā his
uerbis omnino orationē ſeiunxit. Qđ ſi penitus p̄ſpicē poſſet:

nec tñ attenuatiōē occupat: s; qđ mai⁹ ē cōcessiōnis uim p purgatiōē; ex necessitate cōiectura ex frāno affectu aīo ac uolūtate ligarij cōprobata. ita auditor ad ignoscendū īpellit ei q̄ necessitate peccauit cui etiā si cōsulto fecisset ignosceret p̄pt suorū merita. quare his oībus ea uis q̄ a maiore ē cauti⁹ intrusa latet. Qui si cōsilio id fecisset sbiecit uim a maiore nō exp̄ssit oratiōē ne asp̄rior uideret. retinuit tñ tractatiōē; loco aptissimā: ut ei⁹ ui qđ dicit ex se ip̄o iudex p̄spiciat. esset eorū similis mirifice & uim a maiore subiecit: & orationē ad benignitatē & clementiam Cēsaris retorfit: ut q̄si ab exēplo p̄prio: q̄ & alijs ignouerit ligario q̄q; ignoscere īpellat. Sed ierit ad bellū; discesserit min⁹ dixit ut attenuet.

Virū etiā a fratribus. nō uerisimile ē affectū frānū: sic ab eo cōtēptū ita q̄ dat cū āplificare uideat tūc potissimū eripit. At etiā memoria tēto cōpatio p̄ cōmemorationē meritorū Titi ligarij: cui etiā uis attributiōis inest. Etiā de alijs questorib⁹ exrollit merita collocatiōē q̄ cū nihil aliud extollit magnop̄e ex animo ip̄i⁹ Nulla. n. res ē adeo p̄ua quā si studio in amicū facim⁹ uel ab eo ut boni uiri iudicemur. plurimi existimari nō debeat is cui⁹ causa facimus. admonit⁹ huius euitauit: ut solet cōpationis acrimoniā. Fratres optimos & in te. ab euēto tenuissime. maiorē. n. copiā res nō suppeditabat. nūc qđ i rhetoricis de ratiocinatiōē diximus exēplo demōstrabim⁹. deinde de p̄catiōis hui⁹ gen⁹ cōsiderabimus. **R**atiocinatio igit̄ cū triū p̄tiū sit biptita plerūq; iuenitur. nō. n. quēadmodū dialetici sēp̄ orator cōplectet̄ q̄cūq; re ip̄a in argumētatiōē cōtinēt. uerū id solū de q̄ dubitare auditor posset diligēter plerūq; exponet: qđ in uniuersū uey ē aut uerisimile poterit p̄terire: ut & auditor cū ex se afferat qđ facile aut fere sine cogitatiōē animo statī aboritur mollior ad cōsentiēdū sit & orator una re tñ occupatus copiosius eā explicet firmitusq; stabilit & oratio grauior sit ac expeditio cū ea relinquūt: q̄ suapte nā occurrūt. his de causis crebrius hūc modnm oratores suscipiūt de quo nihil adhuc dixim⁹: qm̄ putauim⁹ uno ul' altero posito exēplo cetera oībus aptiora futura. ut igit̄ qđ dictū qđ relictū sit p̄spiciat. Ratiocinatiōē; de q̄stura ligarij q̄lis in re sit cōscribam⁹

Omniū Cēsar q̄ studio in nos suo q̄q; ut boni uiri a nobis iudicēt nos et dignitatē nostrā q̄tū in eis est tuēt: si qđ honestū

d;

supplices a nobis perūt: cōcederē dēm⁹. S; tit⁹. L. studio ī te suo
 ac ut bō⁹ uir a te iudicari posset mirific⁹ erga te & dignitatē tuā;
 fuerat q̄stor. cuius ratio q̄ nō ego solū memoria id teneo sed te
 quoq; ip̄; spero nō eē oblitū q̄ nihil obliuisci soleas nisi iūrtas:
 debes ḡ huic cū supplex petat fratris salutē cōdonare. hui⁹ ratio
 cinatiōis p̄^a ps relicta ē: & ora^o excitatior ḡuor: nec min⁹ diluci
 da. lōgior vō fcā ē & pp̄t^o ratiōis īterectiōe; & pp̄t^o cōpatiōe; ex
 collocatōe ad expolitiōe; locupletatōe; q; argumētatiōis ptinē
 tē h⁹. & illd^o cōiecturale ē qd^o nō ut r̄petat s; ut ad mīa; īpellat inē
 iecit. nā oīs enūeratio siue tenuis siue āpla sit id hēt pp̄uz; ut q̄ p
 bata sūt afferat nō p̄bet. hic qd^o afferē ī minuta rōcinatione p̄bat
 quā ī itegrā sic reducim⁹ oēs hoīes cēsar q̄ cōspiratiōe ac pene cō
 flatū inē se cōsēsū retinēt nisi ui distracti diūsas snīas fortūasq;
 nō sequūt. sed ligarij fratres tres cōspiratē ac pene cōflātū inē se
 cōsēsū retinēt. uolūtate igif^o tecū oēs fuerūt: tēpestate arrept⁹ ē
 un⁹ qd^o ligarij huiuscemodi eē etiā rōe inē sp̄sa p̄bauit. q̄ nullus
 sit q̄ hoc nō nouerit. null⁹ q̄ nō sentiat. sed de his haften⁹. ¶ Ge⁹
 aut & forma dicēdi dep̄catōis cōmiseratōis gen⁹ ē quod constat
 breuiorib⁹ mēbris clausulis magnificis firmis atq; cōstātib⁹: nisi
 ubi cōiecturā ī cōcessiōe de aīo et uolūtate ligarij adhibuit: q̄ qm̄
 plurimū mouē pōt ī cōfirmatōis frōte poīta: etiā ī s̄sidiis collo
 cata ē. p̄tēa qd^o maximū ē: tota orō disiūcta uaria cōpositōis ē: q̄
 uarietas tñ hēt q̄sdā moras & q̄si stat⁹ cōmiseratōi accōmodatīf
 simos. ad hęc circūductōis nulla fere aut nō magna uis: asp̄itatē
 vō oē; & acrimoniā reb⁹ ip̄is inēcurrētē cōsilio atq; copia declia
 uit. ita gen⁹ cōmiseratōi ad ūguē q̄drat. res acriores īsunt q̄s nec
 omittē poterat ne totā cām amittēt: nec eis gen⁹ suū accōmodāe
 ne auditorē cōcitaret: qd^o cōī p̄cepta nō ē. nā cū dicim⁹ reb⁹ ora
 tionē nō orōi res accōmodari oport; rei uocabulū toti cāe usur
 patiōe attribuim⁹. Fac igif^o qd^o de. cōclusio toti⁹ orōis. nā dep̄ca
 tio: & si ī extremis collocata sit & a cōmiseratōe nō aliēa: nō est
 tñ cōmiseratōis ps s; toti⁹ orōnis hui⁹ qd^o sēpi⁹ dc̄m ē stat⁹ p̄nci
 palior & radix. q̄ aut cōclusionē putāt ad h⁹ qd^o dc̄m ē: etiā igno
 rāt nihil alieni⁹ eē ab oī cōclusiōe q̄ exordiū. Hęc igif^o conclusio
 breuissima ē. nā q̄ a superiorib⁹ repetēda erant añ dep̄cationē repe
 tit. ita cōclusa p̄te oī orationis: q̄ dep̄catiōe; p̄cedit tñsit ad dep̄

cationē qua breuiter tractata reliquū erat id ipm̄ iſerre pp̄ qd̄ de
 ꝑcabit. ignoſcēdū eē ligario ut ceteris. quāobrem̄ ſtatim̄ & a gloria
 quā cōſecut⁹ fuerat. Reſtituto Marco marcello Cēſarē ad ignoſ
 cēdū ipellit. Nihil. n. ē tāq̄ bo. nulla ē de um. attributio ſingulari.
 ad miſericordiā accōmodata. ut. n. cōmiſera⁹ deꝑcatiōi cōgruit:
 ſic deꝑcatiōis loci a miſericordia nō aliēt. Eſt aut̄ poſtrema hęc
 oratiōis ꝑticula grauiffimis ſētētis q̄tuor cōſtipata: quaz̄ ꝑmā
 & etiā uniūſalius ꝑtulit: ſecūdā & q̄rtā ꝑſone accōmodauit ge⁹
 dicēdi mēbris illuſtrib⁹ & diſiūctis ac abſolutis clauſulis āꝑlis
 locatiōe & numēo dignitatis cōpoſitū ē: pulchritudinis quoq̄ ac
 uenueſtatis dignitas nō penitus omiſſa. Sed & iocūditas ſibe non
 extat: ne ſnīaz̄ deiciat grauitatē. Repetitoi. n. cū q̄ta ē & uaria
 uenueſtatē ac pulchritudine; facit tāto maiorē q̄to nō nihil etiā iocū
 ditatis accedit ſ; duplicat. ¶ At hic ſi negationē in etiā ſnīa ꝑꝑoīs
 ꝑua mēbroꝝ de cōmutatiōe duplicabit. Quare cū util' magna laus
 cēſaris q̄ ſeipm̄ cōſulere nō alios impellit. tāto teipm̄ admo. ab
 euētū optim⁹ orōis exit⁹ e magnitudine bñficij ſi uni⁹ ſalute plu
 res cōſeruēt: a magnitudine calamitatis ſi uni⁹ dānatiōe plures cō
 dēnent. ¶ Nūc q̄ de tota cā ĩcipiētes diximus latius repetā. nā
 qm̄ iā ſingula expoſita ſūt melius atq̄ facilius q̄ cōmunius cōſi
 derata ſūt ꝑcipiēt. Fuit in africa cēſar ligari⁹ aduſus te fuit. ueniā
 petit. dignus. n. ē ut ei ignoſcas is q̄ cū fratrib⁹ fuiſſet. ſi ei licuiſ
 ſet & africa diſcedere. ꝑſertī cū iis ignoueris q̄ te ut crudeliſſimi
 uiri multo magis iſecuti ſūt: indignus q̄ nos tradituros tibi afri
 cā ex ꝑuincia repulit. qd̄ et ſi ꝑ firmamēto poſuimus ut ius toti⁹
 cāe uideat. tamē ĩtentionē etiā alterā appellauimus. nec. n. Tube
 ronē firmāſſe cām credēdū ē ea re q̄ ſibi dictu turpiſſima erat. ſ;
 ſic potius indignus: q̄ nos ex ſenatu auctoritate ueniētes in afri
 cam repulit. Vex̄ qm̄ hęc nō ſiſtit. nec. n. cēſar ſenatus ꝑtiū: ſed
 ſenatu hostis erat ſubiiciebat tradituri eramus africā qd̄ q̄ ipſi
 accuſatores apte pro firmamēto nō afferebāt. nec ei quo pro fir
 mamēto apte utebāt expulit nos ĩ africanam ex ſenat⁹ auctoritate
 uenientes connectebāt. idcirco ſperauimus & figuratam intenti
 onem appellauimus. nullus enim niſi mente captus non uidebit
 hoc ipſum Tuberonem in accuſationem attuliſſe qd̄ tradituros
 expulerat. nā cetera nō cōſiſtūt. ſ; turpitudine rei deterriti ad aliā

ut honestā sic ī cōsistētē itētione simulata; refugiebāt: quā rur-
sus his ip̄is de causis firmamēto quo s̄stētabat: nō cōfirmabāt
sed auctoritate senat⁹ objecta. s̄biiciebāt qđ uere itēdebāt quoq; sibi
cā cōsistebat: qđ Cicero cōiectura oppugnabat. q̄re ut q̄ mō
agebāt itelligi possit q̄ si p̄ duas itētiones sepauimus. rursus ut q̄
sibi re cā cōsistebat planū fieret. idip̄m p̄ firmamēto assūpsim⁹.
ex q̄bus oībus cōposita defēforis hęc ē ex altera pte iudicatio: cū
tibi tradituri tuberones africā nō fuerūt: qui te multo magis q̄ li-
gari⁹ īsecuti sūt dign⁹ ē uenia ligari⁹ q̄ eos ex africa repulit & adū-
sus te ibi fuerit cū si inde euadē potuisset: una cū fratrib⁹ te secu-
tus fuiss̄. hęc cōposita iudicatō simplices cōplectit: cōiecturalē.
nō fuistis tradituri: cōcessiōis expurgatōe uolūtatis p̄ cōiecturā.
p̄mū ex eo qđ ē. adūsus te fuit. alterū ex eo qđ si inde euadere po-
tuisset. una cū fratribus tecū fuisset. dep̄catiōis ex eo ip̄o: qđ ī cō-
fessione facit. necesse nāq; fuit qm̄ purgatio nō tm̄ uirium hēt
ut p̄ se ac sola cōsistat ex eodē fūdāmēto ad dep̄cationē t̄nsiret.
hi oēs status sic ad unū dep̄catiōis cōcurrūt ut & iudicationes ad
iudicatōnē: q̄re ut siqs de cōposita iudicatōe q̄rat una sit an mul-
tē: nullus unā respōdere dubitet. sic si qs in̄roget: quo ī statu uer-
set̄ uniuerſa oratio in dep̄catiōe absq; ulla titubatione: respōdē-
dū est. ut. n. rationes & firmamēta q̄bus iudicatiōes cōponūt p̄n-
cipalis iudicationis ptes sūt. ita status e q̄bus illa fluūt p̄ncipalis
status ptis eē necesse est. hic statuū & iudicationū cōcurſus ac
cōpositō cū ad iueniēdū accōmodate. tū autē ad disponēdū plu-
rimū ualet si recte p̄cipitur. ad grauitatē uēo omnino necessaria
quā q̄ nō q̄rit orator nūq; appellabit: nisi forte a rudibus atq; in-
doctis. cōfert aut maxime nō ad copiā sed ad iudiciū. hac. n. uia
penitus cognosci potest: cui insistēdū in quo īmorandū sit qđ
acrius qđ remissius dicēdū. qđ p̄ totā cā; sp̄gēdū: qđ cauti⁹ adhi-
bēdū aut tāgēdū: & semel ne an multotiens: & ī q̄bus locis obe-
gēdū. q̄cūq; n. ex̄ has radices sūt: p̄strigēda & occultāda uidēt:
ut cū locū his recte cogniti si dicēdi copia ex elocutiōis ui rite ac-
cesserit orator iā erit q̄ hęc uidet & eloquit̄ si q̄dem p̄nūciatione;
quoq; idoneam: singulis attribuit sin min⁹ attamē in scribendo
priscis oratoribus conferendus. hęc igitur causa ita iudicatione
ac statu coniuncta & multiplex dep̄cationem & seorsum actam

cōsistit. n. apud īpatorē & sperā p totā orationē habet ut dēt
 pncipalē ac fūdāmētū & ut ita dicā sustentaculū omniū ad eā
 concessio antecedit. nā. n. statuū sic postulat ut in quarto rhe
 toricorū īnuimus. p̄terea cōcessio ad deprecationē & misericor
 diā ut plurimū affert si admisceat sicut āncediteaz; rez; fūdāmē
 tū ē. deprecationi reclamationē cōiunxit eā q̄ ē eiusdē criminis
 & cū reclinari cepisset necesse erat īpetu oratiōis cetera hui⁹
 cōiūgere: ut re incitat⁹ dicere nō studio ad ea descēdere uideret.
 Coniecturā postea cōmodissime īterferit quā ab alijs sepauit:
 qm̄ simulatione sibi nō subiectione agēda erat accusator: sper
 sit p totā orationē. ita. n. figurata q̄ cā; s̄stinēt disponi debēt.
 hic h̄ pacto distributis tādē repetitis q̄ uel ad iudicē ualere pos
 sent ad deprecationē cui etiā cōiecturalē cōcessionē īiecit: ita su
 mus orator cūctis īgenio mirabili artificio singulari īuentis di
 spositis dictis diuinā hāc oratōe; reddidit exordio uniūsq; cāe
 penit⁹ accōmodato: narratōe luculēta uera breuissima: seiūctōe
 cōfirmatōe cōclusiōe absolutā exordij genere morato. affecto
 uero narratiōis delectu uerborū & numero pene illustri sche
 matis. recto ac puro. cōfirmatōe uarietate ac uario cōclusiōis.
 Illustri pulchro. iocūdo q̄ oīa sic cōsecut⁹ ē: ut nihil addi: aut
 minui nihil trāsserri nihil cōmutari nihil aliē dici posset q̄ dcm̄
 ē: qn̄ illico ul' mediocrit̄ p̄to homini labefactari. rure sordescē
 uideat oratō & qd' admirabili⁹ ē. nullū fere uerbū positū ē qd'
 ceteris oib⁹ nō cōueniat. nullū uanū aut inane: nullū qd' uel āte
 cedētia nō respiciat uel sequētia nō p̄spiciat: q̄ res maxie decla
 rat artificio non nā sola qd' multi falso arbitrāt p̄claros orato
 res scripsisse. Nō dico hęc temere nec suplatōe utor. uerū ex his
 q̄ uideo tāta diuini illi⁹ tā īgenij q̄ artis admiratiōe afficio: ut
 facile credā plura me atq; maiora fugisse. nec tñ q̄cūq; uidi scri
 pta sūt. multa ne obstētatiōe scribere. multa q̄ cōmissima sūt nō
 nulla pōdere ac multitudine rez; opp̄si reliqm⁹. nulla. n. ferme
 oratō ē: q̄ uniūsq; artis doctrinā nō flagitet. q̄re si qd' addi pos
 se quispiam arbitrabit. si grati animi eē uoluerit non magis de
 trahet q̄ quicq; aut negleximus: aut non uidimus q̄ probabit.
 q̄ non solum p̄cipiendo hęc studia illustrauimus: uerum
 etiam rem aggressi sumus quam nemo uel e priscis illis atque

doctissimis uiris cū eo multi otio abundarēt: ut iūtiles etiā fa-
bular cōscriberent: uel latine: uel gręce adoriri usus sit. sequentē
igit̄ oēs q̄ his humanitatis studiis dediti sūt: quicq; matoy dicē
di copiā simul ad gloriā adipisci cupiūt hāc certā exq̄sitāq; di-
cēdi uia: nec aut multitudine aut magnitudine rez detreāt. nec
enī difficile ē immortalitate dignū op⁹ cōponē si qs cū natura ua-
leat: q̄ tñ benignissime oīb⁹ fere se idit artē ita sibi habitu facit
inatā: ut a natura ip̄a pay distare uideat: qđ si cui arduū uideat
nostro cōmonit⁹ exēplo icubat diligētī⁹. q̄ & si multis aduersę
fortunę casib⁹ opp⁹ssi huic rei nō tm̄ elaborauim⁹ q̄tū uoluim⁹
& nūc si dareē otii alijs quoq; doctrinis nō uihil cōferre possu-
mus: qm̄ artificiū seqmur: qđ ad cōmunē utilitatē cūctis edi-
dimus. & qcqd unq̄ scripsimus. & si nō penitus accedere attra-
men nō lōge fortassis ab oratoris ui si qs sincere exaiat fide ab
eē uidebit: qđ ita eē ut facili⁹ ad hāc nostrā p̄ceptionē oēs iudi-
cāt uuico exēplo demōstrabo. ex agasone igit̄ nostro illđ su-
ma⁹ quo in aduersariū cū dedignatione fert oratio. Verū hic
loci factus nō possuz nō dolere q̄ in gręciā homo tu omniuz
in gręciā omniū bonarū artiū inuētricē in gręciā deoy olim do-
miciliū. Nō Iouis dico & Iunonis: nō ad fabulas refugio: sed
multorū herou & sanctorū uiroy: siue uetustissimos a nostra
etate cōsideres siue nrę. i. uere religiōis cultores: quos numero
plures doctrinis subtiliores: religione sanctiores q̄ ex reliquo
terraz orbe iuenies: in gręciā inquā sol⁹ tu omniū quo te inscri-
bis noīe dignissimus in gręciā inueberis. p̄ductio hęc spiritus
uaria nimiū oratione. nobis cōposita ē. uarij enī affect⁹ ire p̄ci-
pue doloris & idignatiōis cōcurrerūt. turbatiō; igit̄ animi ma-
gna; qđē s; q̄ rationē nō deiiceret ostēdim⁹. itaq; sb̄ito irruim⁹
qđ ueritatis & repētine motiōis ē q̄ in gręciā tu homo omniū.
nā illđ. uerū hic loci fact⁹. nō est p̄paratio sed trāsīt⁹ in affectū
& auditoris exsuscitatio p̄cisio vō statū in īgressu uie ac dele-
gatiōis iest: nō suspitiōis. hoc. n. cū ab oratore uerbis notat. Il-
lud cū absq; ānotatione ē: solet efficere. Repetitiones tres isūt
breues atq; occultiores. bimēbres. n. fere omnes sunt. nam &
mora in eodem omnino schemate & si cōmotū nō tamē turba-
tum animū ostēdit: & uelox ab eodē omnino ad aliud trāsītus

affectū q̄ morā flagitat nō exprimit. quare numero tres forma
 una repetitio adhibita est. p̄terea magna inest uarietas cū prima
 tribus sit ut statī in aditu mora in affectu exp̄matur mēbra di
 gnitatis p̄pter affectū in p̄ma clausula clausule oppositę. q̄pe
 p̄mas duas peon & epitrit⁹ possidēt qd̄ facit ut mobilitate ui
 uere oratio uideat̄. alterę duę q̄ sequūt̄ minimo numero mem
 brorum constant: ut cū maiore indignatione p̄ferant̄ & occul
 tiores snit. nam si quis dixisset nō iouis dico nō iunonis nō ad
 fabulas acrior qd̄ esset: & tātā indignationē oratio nō ostē
 deret: nec pulchre illud cōsequeretur sed multorū heroum & san
 ctorum uirorū qd̄ cū dignitatis sit indignationē auget ad acri
 moniam uix accōmodat̄: sed uarietas ac mobilitas etiā mēbris
 obseruatur. tres nāq; repetitiones inuales mēbris sūt. ita idi
 gnatio et dolor ac turbatio animi non conquiescit p̄mo: dein
 de ut iam exagitatus animus uariis cogitationibus q̄ uariam
 orationē faciebāt. tandem affectū suum cōfirmet: ac stabiliat
 quinq; mēbrē distributionē adiūxim⁹ q̄ multitudine mēbroꝝ
 indignationi breuitate dolori accōmodatur: et ne nimium exaf
 peret auditoris animū similes caūs & similes exit⁹ leniūt. Redu
 plicatio in exitu ponit: q̄ creditur & p̄pter turbationē animi &
 ut breui⁹ cessū ultimū relinquat̄ in gr̄ciā iueberis deficiēte iā
 spiritu: illd̄ uero quo cedit̄ mirabile ē. solus tu omniū q̄ te inscri
 bis noīe dignissimus. nā & clementiam aduersarij ostēdit se ita
 inscripsisset & ip̄etu quodā ire ruit: cū tres p̄mę dictōnes ut au
 ribus melius p̄cipitur uehemētius exagitent. Illud apprime cō
 siderādū: q̄ ita cōposita oratio ē: ut plures inesse uideat̄ exor
 nationes q̄ insint: qd̄ factū nobis est q̄ in paucis re plura iniice
 re non potuimus: q̄re ut & elegātia cōseruetur & uarietas insit
 & spiritus pnūciātis undiq; cogat̄: ut cōmoueri uideat̄ audiētē
 cōmoueat: plura q̄ re sint subiiciūt̄ aurib⁹ schemata. id ita lauda
 m⁹ ut recte q̄s tā h̄ q̄ illd̄ fieri cū sepe multūq; cogitauerit: iudi
 care possit iā qd̄ p̄cisionis sp̄m statim afferet q̄ in gr̄ciā hō tu
 omnium in exitu tandem absoluitur. in gr̄ciam inquā solus
 tu omnium quo te inscribis nomine dignissimus. cum uero
 e duobus maxime solet: in his commotionibus inuentio
 emanare ex persona eius in quem inuehimur: & eius in quem

peccatū est & si utrāq; nos tetigimus in altera tñ mora fecim⁹.
ad illud enī magis flectēda oratio ē qđ magis mouet: & si ma-
gnā copiā afferre potest nō omnia dicenda sed potiora .nec.n.
minoris artificij putādū si uideas qđ sit relinquēdū qđ si iuenias
qđ sit dicēdū: uerū de his hactenus. non enī ut omnia dicerem⁹
hęc adiuūgere uoluim⁹: s; ut p̄ceptiōe nostra posse recta ratōe
ad uerē dicēdi copiam puenire: studiosos admonerem⁹. & ne
quis eorū nos similes putaret qui dicūt sumite a me sed eorū
exēplū aliunde petam: quiq; cū aceros se habere quos uendāt
tritici p̄dicent. nō possunt pugno habere exēplū: qđ ostēdant
qđ turpissimū eē dicenti Cicero ad herenniu; testat. hęc mi p̄af
G. trapezuntius alūnus tu⁹ tibi ad utilitatē cōmunē petētū scri-
psi. Quare ut qđ cupis multi. hinc p̄ficere possint si utile opus
iudicabis tuū erit ī luce qđ p̄mū edere. ego et si rhetoricis nostris
& hoc opusculo satis p̄sentibus ac posteris te auctore fecisse
me arbitror: tamē & cōscribere nō grauabor nisi obrectatorū
iuidia omni fructu laboris p̄uat⁹ infoecūdū hūc mihi agrū: ut
steriles atq; asperos montes agricola deferam. **V**erum illud
nō omnino negligam qđ adolescentuli maxime quērūt orati-
onem hāc ingraui figura uersari. multa nāq; sūt acerrima. nihil
deiectū hūile. grandia fere oīa elata reb⁹ uerbis clausulis. & qđ
semper maximum iudicauimus compositione. Exordium. ta-
men & narratio ita mediocria sūt: ut sermoni prop̄iquiora sint
qđ sublimi figurę. sed ex maiore parte denominandum: grauissi-
ma uero esse cuncta qđ Cicero composuit nullus modo cōsilio
negabit. Nam etiam si sermonem occupes modo hic loco ac
ut oportet facias grauissimus eris orator. Illud p̄terea non p̄-
termittendum omnia dicendi genera late patere. Ideoq; in om-
ni genere infimum mediocre grande inueniri: multumq; inter
esse inter eos dicēdi characteres: quas figuras appellamus: & cę-
teras orationis formas. Sic enim late figurę patent: ut omnia
complectantur: ut singulę singula suscipiant. Itaq; in medio-
cri figura uerbi causa acre gen⁹ acrius atq; acerrimum inueniri
potest: accōmodatiora tamen alius alia esse nō negamus.

FINIS